ы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

С-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

инай 1921 оной ин 21-hээ гарана | № 299 (13615) | 1971 оной декабриин 19, воскресени

АЖАЛ ЯБУУЛГЫН ДАЙШАЛХЫ ПРОГРАММА

КИЕВ. (ТАСС). Декабриин 16-да Киев городой ба областиин партийна эдэбхитэдэй суглаан болобо. Энэ суглаан дээрэ КПСС-эй ЦК-гай ноябриин Пленумэй дүнгүүд зүбшэн хэлсэгдэв.

Суглаанай президиумдэ КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Верховно Соведэй Түрүүлэгшэ Н. В. Подгорный, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, Украинын КП-гэй ЦК-гай нэгэдэхи секретарь П. Е. Шелест, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, УССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ В. В. Щербицкий, Украинын компартиин, правительствын бусад хүтэлбэрилэгшэд, городой ба Киевскэ областиин мэдээжэ хүнүүд hуубад.

КПСС-эй ЦК-гай ноябриин (1971 оной) Пленумэй дүнгүүд тухай элидхэл КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ **Н. В. Подгорный** хээ. Суглараагшад тэрэниие хани халуунаар угтаhан байна.

Областиин коммунистнуудай, бүхы ажалшадай hанал бодолые элирхэйлэн мэдүүлжэ, суглаанда хабаадагшад манай агууехэ Эхэ ороной дам саашадаа hалбаран мандаха, арадуудай хоорондо эб найрамдал, хани барисаа бэхижүүлхэ хэрэгтэ зорюулагдаhан КПСС-эй ЦК-гай ноябриин Пленумэй шиидхэбэринүүдые нэгэн hаналтайгаар hайшааhан, хани халуунаар дэмжэhэн байна. Ажалшадай политическэ ба үйлэдбэриин тон ехэ эдэбхи хэшээл, табан жэлэй даалгабаринуудые болзорhоонь урид дүүргэхын түлөө социалис мүрысөөнэй дэлисэ ехэтэйгээр дэлгэрhые гэршэлhэн олон тоото жэшээнүүдые үгэ хэлэгшэд дурдаhан байха юм.

Партиин түсэбүүд—арадай түсэбүүд

ФРУНЗЕ. (ТАСС). КПСС-эй ЦК-гай ноябриин Пленумэй дүнгүүд ба республикын партийна организациин бэелүүлхэ зорилгонууд Фрунзеда болоhон Киргизэй партийна эдэбхитэдэй суглаан дээрэ зүбшэн хэлсэгдэв.

Хани халуунаар угтагдаhан КПСС-эй Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо **Д. С. Полянский** элидхэл хээ.

Суглаанда хабаадагшад КПСС-эй ЦК-гай ноябриин Пленумэй шиидхэбэринүүдые бүримүhэн hайшаагаа.

КПСС-эй ЦК-гай ноябриин Пленумэй шиидхэбэринүүдые нэгэн hаналтайгаар, бүримүhэн hайшааhан резолюци суглаанда хабаадагшад баталан абаhан байна.

Ивалгын туршалга-үйлэдбэриин ажахын III отделениин Долгор Эрдынеевна Дашанимаева олон жэлэй туршада hаалишанаар хүдэлнэ. Энэ нүхэрнай абаhан социалис уялгануудаа жэл бүри үлүүлэн дүүргэдэг заншалтай юм. Даажа абаhан 15 үнеэн бүриhөө энэ хугасаада 2530 килограмм hү haажа абаба. Тиигэжэ hаалишан Дашанимаева түсэбhөө гадуур 305 килограмм hү haажа абаа.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Д. Э. Дашанимаева.

К. ГАБАЕВАЙ фото.

ГАЛУУ УСХЭБЭРИЛГЭ— ШУХАЛА ХЭРЭГ

★ Бэшүүрэй «Дружба» колхоз 1970 ондо 2765 галуутай байгаа hаа, энэ ондо галуун hүрэгөө 5320 хүргэбэ. Энэ жэлдэ тус ажахыда 4000 эхэ галууннаа 176.630 үндэгэн абтаhан байна.

★ Дальбарааннуудые 75 хоногой туршада эдеэлүүлhэнэй удаа 4 килограмм болгожо, мяханда тушааhан байна. Энэнэй ашаар колхоз 16.000 центнер мяха тушааба. Галуунай центнер мяханай өөрын үнэ сэн 138 түхэриг 14 мүнгэн болоно.

★ Ерэхэ жэлдэ ажахы 100 мянган галуу үсхэбэрилхөөр түсэблэнэ. Центнер мяханай өөрын үнэ сэнгые 86 түхэригтэ оруулхаар хараалагдана.

...үдхэлгэ ажахынуудэй hалбаринуудай нэгэн. Хоёр жэлэй урда ...ба» колхозой ажалшад ...hүрэг эрхилдэг болоhон ... хугасаада тус ажахыда дүршэлтэй болоо. ...н тэжээлдэ эрилтэ багатай шубуун. Тэдэниие зүбөөр табигдаhан рационой эдеэлүүлбэл, hайн шанартай, хямда сэнтэй мяха ... абажа болоно. Зунай туршада нугада бэлшэhэн ... үдэрэй туршада 2 килограмм шахуу ногоо эдидэг. ... нуурнуудта ябаhан ...д замаг, элдэб хорхойнуудаар хооллодог. Галуунай тэжээлдэ какальhа, хартаабха, силос нэмэжэ үгэхэдэ галууд hүрэгөөрөө ябахые харууhалхада таатай.

...hалбариие хүгжөөхэ ... ажахын шубуушад ...олдоhон, өөпэдынгөө ... оруулаа гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Эхэ галуу ...д И. Андреева, В. Си..., Коротова, дальбараа ...д В. Попова, А. Бе..., Г. Логовская, ...рова болон бусад hайн ...дэлнэд.

...колхоздо шубуунай 5 ...эмхидхэгдэнхэй. Байгша ... эндэхи шубуушад 42.700 галуу тушааба. 1506 центнер мяхан ... ажахы Загарайн айма...ер колхоздо 4.665. ...партсъездын нэрэмжэтэ ... 2003 галуу худалдаа ...бүгэдэhөө шубуушад ...түхэриг олоhон гэхэ ... 15000 түхэриг сэбэр ...ахыдаа оруулаа.

... үбэлэйшье сагта шубуушад үглөөнэй эртэhээ үдэшэ болотор хүдэлдэг. Ажалдаа ерэмсээрээ, тэдэнэр галуудаа газаа гаргаhанай удаа байрыень сэбэрлэдэг, хобтонуудыень арилгажа, ороohо таряа адхадаг, үндэгэнүүдыень суглуулдаг гээшэ. Шубууд үдэрэй туршада гурба дахин эдеэлэгдэнэ. Нэгэ галуунда үдэртөө 200 грамм комбикормо, 50 грамм ороohон үгтэнэ. Зуурагдаhан комбикормодо витаминтай минеральна тэжээл холигдодог байха юм.

— Үндэгэлжэ байhан шубуудые hайнаар эдеэлүүлхэ хэрэгтэй. Эдеэ хоолдонь минеральна тэжээл нэмэжэ үгэхэдэ hайн,—гэжэ колхозой главна зоотехник нүхэр Маковеева хэлэнэ.

— Фермэнүүдтээ ямар үүлтэрэй галуу баринат,—гэжэ hонирхон асуубаб.

— Манай колхоздо ехэнхинь холимог үүлтэрэй галууд юм. Үнгэрэгшэ жэл эндэ эхэ галуун бүхэнhөө 32, энэ жэлдэ 48 үндэгэ абаба. Абаhан дальбарааннуудаа 75 хоногой туршада эдеэлүүлhэнэй удаа мяханай комбинадта ябуулнабди. 8—9 hара болоhон эмэ дальбарааннууд үндэгэлжэ эхилнэ,—гээд нүхэр Маковеева хөөрэнэ.

Галуун hүрэгые шадажа үсхэбэрилбэл, ашаг ехэтэй hалбари гэжэ үшөө дахин хэлэмээр. Түргэн болзорто гүрэндэ элбэг мяха ехээр тушааха арга боломжонуудай нэгэн болоно бшуу. Энэ hалбарида онсо анхарал табяа hаа, Эхэ орондоо элбэг дэлбэг мяха тушааха аргатай болохо hэн.

В. БОРИСОВ.

Бэшүүрэй аймаг.

ЗОРИЛГОЁО ОЙЛГООД БАЙХАДАА

Гүрэндэ мяха худалдаха байгша оной түсэб дүүргэмсээрээ XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозойхид ерэхэ жэлэй түрүүшын кварталда мяханай комбинадта ябуулхын тулада ноябриин эхеэр үшөө 110 гаран үхэр шахалгада табяа hэн.

Эдэ үхэрнүүдые дүршэл ехэтэй малшан Санжа Цыбиковтэ даалгагдаа. Хажуудань туhалагшадаар өөрынь нүхэр, баhал үнинэй малшан Дулмажаб Дагбаевна залуу хүбүүн Сергей Цыбиков хоёр хүдэлхөөр табигдаhан байна. Гүүртынь малай эдихэ үбhэ тэжээлые тракторист Мирон Бальчинов зөөжэ үгэдэг юм. Үбэлэй шанга хүйтэнэй үедэ шахамалнуудые hайнаар таргалуулха, шэгнүүрынь ехээр нэмээхын тула колхозой правлени, партком таарамжатай hайн тэжээлэй рацион тогтоогоод, малшадта тодорхой түсэб, даабари табижа үгэhэн, хэрэгтэй юумээр хангаа.

— Түрүүн эдэ үхэрнүүдые шахалгада табихадамнай, тус тустаа 294 килограмм шэгнүүртэй байhан юм. Тэдэниие гурба hара шахаад, үхэр бүхэнэй шэгнүүрыень сүүдхын 800 граммаар гэхэ гү, али 72 килограммаар ехэ болгохо даабаритай hэмди. Тиигэжэ хашараг бүхэмнай 367 килограммhаа бага бэшэ шэгнүүртэйгээр тушаагдаха ёhотой, — гэжэ Санжа Цыбиков хөөрэнэ.

Мүнөө шахамалнуудта тус бүридэнь үдэрэй 2 килограмм үбhэ, 7 килограмм зелёнко, 4 килограмм талха таряан гэхэ гү, али сүүдхын тэжээлэй 10 единицын хэмжээнэй хоол үгтэнэ. Байра дээрэнь уhална.

Ноябриин тэнгhээ хойшо иимэ гуримаар эдеэлүүлээд, hаяшаг шэгнэжэ үзэхэдэнь, шахамал бүхэниинь шэгнүүрээ сүүдхын 800 hайса гаран граммаар нэмээhэн байба.

— Хэрбээ hарын эхеэр эдэ үхэрнүүдые hайнаар шахажа эхилhэн байгаа hаамнай, шэгнүүрээ бүришье ехээр нэмээхэ hэн. Декабрьда малаа бүри hайнаар таргалуулха гэжэ бүхы шадалаараа оролдонобди. Юуб гэхэдэ, малай шэгнүүр нэмээhэнэй центнер бүхэндэ 11 түхэриг түлөөhэ абахаhаа гадна, түсэб, даабариhаа гадуур малай шэгнүүрые нэмээгээ, олон лэ үхэр тарган гэhэн сэгнэлтэтэйгээр тушаагаа hаа, түлөөhэ бүри ехээр абаха байнабди, — гэжэ ахалагша малшан хөөрэнэ.

Нэгэ үгөөр хэлэбэл, малшад тодорхой зорилго табяад, түсэб, уялгаяа hайн ойлгоод, түлөөhэ hайнаар абаад байхадаа, хүсэл эрмэлзэлгэ ехэтэйгээр хүдэлнэ.

Захааминай аймагай XXII партсъездын нэрэмжэтэ колхозой малшадай үүсхэл дэмжэhэн Борьёогой совхозой бэрхэ малшан Иван Харитонович Шарапов баhал эрхим үрэ дүн туйлана. Үнгэрhэн ноябрь hарада 170 шахамал хашарагуудайнгаа тус бүриин шэгнүүрые сүүдхын 1082 граммаар нэмээжэ, үхэр бүхэниие 350 килограмм шэгнүүртэй болгоо. Энэ hарада тэдэнээ бүри таргалуулаад, январьда шахамал хашараг бүхэниие 4 центнер шэгнүүртэй болгожо, гүрэндэ тушааха зорилготой.

В. ЖАРКОЙ.

Зэдын аймаг.

Сошордомо дэхэ

...Г ОШОО, ШАМДАХААР БОЛОО

...намар боложо, аймагай ...дай малшад үбhэ тэжээр гаргашалангүй арь... ...лэй хүйтэниие айлта... ...гэхые нилээд оролдо... Бэрхэ малшан хүйтэн бо...лангүй, бүхы хэрэгтэй ...ридшалан бэлдээд, шэ...агай ерэхые айлтагүй байдаг. Тиимэhээ жэл ...бэлжэлгээ hайнаар үн... горитойхон амжалта ...гээшэ. Иимэ бэрхэ мал... ...hала олон юм.

... бидэ үбэлжэлгэдэ бэ...шалгахаар «Погранич...» совхозой Харанхын, Борь... ...шадта зориhон байна... ...рэгшэ зунай үертэ эндэхи гүүртэ, отаранuудай байрануул уhанда абтажа, ехээр эбдэрhэн юм. Тиимэhээ дулаан байгаа сагта заhабарилгын хүдэлмэри түргэн болзорто дүүргэхэ тухай асуудал совхозой конторо соо аяар бүри намарай эхеэр гаража байгаа hэн. Харин мүнөө ерэжэ харахадамнай, энэ хүдэлмэри эмхидхэгдэбэшье, мүртэй юумэн хэгдээгүй байшоо.

— Малай байра, хашаа хөрсөень заhабарилха барилгашадай тусхай бригада ерэжэ, hара шахуу хүдэлмэрилөөд бусаа hэн. Һүүлээрнь Иван Жарниковай бригада ерэжэ ноябриин hайндэр болотор ажаллаад, хэхэ, бүтээхэ юумээ хүсэд дүүргэнгүй ябашоо hэн, — гэжэ Харанхын hаалиин гүүртые даагша Цында Аюшеевна Замбалаева мэдүүлбэ.

Үнэхөөрөөшье, малай байра соо орожо харахада тулга, баханануудынь, тэжээлэйнь хобтонууд нэгэ жэгдээр хэгдээгүй байба. Мүн эндэ тэндэ барилгын хаядаhан, холтоhо, зомгоолшье суглуулагдаагүй үлэшэнхэй, харахадашье үзэмжэгүй байгаа hэн.

Тэрэшэлэн тэжээл буйлуулдаг цехэй орой үмхиржэ нахиишанхай, хүсэд hайнаар дулаалагдаашьегүй орхигдошонхой. Тиихэдэ малай байрын сонхонууд шэлгүй, үүдэниинь унаха болошоhон байба.

Игэжэ барилгашадай даалгагдаhан ажалаа хэжэ дүүргээгүй дээрэhээ эндэхи малшад үнеэдээ газаа hаана, hүеэ тэндээ тушаана. Һүнэй бидонууд хэды угаагдабашье, газаа байхадаа тооhо шоройдо дарагдажа хүрэшэнэ. Тугалнуудтаа үгэхэ hүеэ газаа түхеэрэгдэhэн муухан халхабша доро гал түлижэ халаадаг байба

— Һая туғаллаhан үнеэдээ гурба дахин hааха аад, иимэ байдалhаа аргагүйдэжэ, бэлшээридэнь ябуулнабди, — гэжэ Замбалаева ярина.

Тус гүүртын задагай зайдан байдалые отделениие эрхилэгшэ Алексей Степанов hайн мэдэхэшье hаа, зохихо хэмжээ абанагүй. Мүнөө хүрэтэр эндэхи гүүртын hаалишад Мухар-Шэбэрэй аймагай «Забайкалец» совхозой малшадай гаргаhан үүсхэлтэй танилсаадүй байhаар. Үбэлэй hаранuудта ехэ hү haaxa түсэб, уялгашье абтаагүй.

Тиихэдэ Борьёогой hаалиин гүүртэдэ ошоходомнай, байрань мүн лэ дулаалагдаагүй зандаа байба. Удаань Р. Б. Ганеевэй хүтэлбэрилдэг Хяагтын адагай hаалиин гүүртэдэ хүрэжэ ерэбэбди. Эндэхи байра байдал тиимэшье ехээр заhабарилагдахаар бэшэ. Хаа ганса эбдэрхэй хаамагууд, тэжээлэй хобтонууд заhабарилагдангүй хэбтэнэ. Тэрэшэлэн хэды сонхонь шэлгүй, үүдэниинь забhартай байба. Зүгөөр гүүртые даагша малшадаа эмхидхээд, эдэ дутагдалаа яhала усадхаха аргатай аад, юундэшьеб модошо дархашуулые хүлеэжэ байнхай байгаа hэн.

Игээд байхада «Пограничный» совхоздо гансашье хүтэлбэрилэгшэдэй бэшэ, мүн малшадай хайхарамжагүйhөө боложо мүнөө хүрэтэрөө дутагдалнуудынь усадхагдаагүй байhаар. Тиин бэе бэеэ хүлеэлсэн, алдуу эндүүгээ дундаа хаялсангүй, элэ үдэрнүүдтэ зохихо хэмжээ абахаар болоо бэшэ гү?

К. ХАЛТАНОВ,
манай штатнабэшэ корр.

Хяагтын аймаг.

...ЯАДАЙ АССР-эй НАЙМАДАХИ ЗАРЛАЛАЙ ...ВНО СОВЕДЭЙ ХОЁРДОХИ СЕССИИН НЭЭГДЭХЭ ТУХАЙ

...ряадай АССР-эй наймадахи зарлалай Верховно Соведэй ...хи сесси 1971 оной декабриин 23-да үглөөнэй 10 часта ...дэй байшангай конференц-зал соо нээгдэхэнь.

...сидэ хабаадахаяа ерэhэн Верховно Соведэй депутадуу...ридхэлгэ үглөөнэй 9 часhаа Соведүүдэй байшанда ...хи таhалгада болохо. Телефонууд: 37-49, 31-91.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Канцеляриин Начальник Л. ЭРДЫНИЕВ.

КОММУНИС БАЙГУУЛАЛТЫН ШЭНЭ ИЛАЛТАНУУД ТЭЭШЭ

Московско городской, Московско областной партийна организацинуудай эдэбхитэдэй суглаан

1971 онние, элитэ ехэ түүхэтэ үйлэ хэрэгүүдээр баян — КПСС-эй XXIV съездын болоhон жэлые үдэшэжэ байхадаа, совет хүн бүхэн коммунизм тээшэ бата найдамтайгаар дабшажа ябаа Эхэ оронойнгоо түлөө омогорхохо ёhоороол омогорхожо байна. Арад зоной шэн габьяата ажалай ашаар партиин хараалhан асари ехэ зорилгонууд амжалтатайгаар бэелүүлэгдэнэ. КПСС-эй ЦК-гай ноябриин Пленумэй шиидхэбэринүүд, юhэдэхи табан жэлдэ арадай ажахые хүгжөөхэ түсэб хадаа оронойимнай ажалшадай дайшалхы программа болонхой.

Московско городской ба Московско областной партийна организацинуудай эдэбхитэдэй суглаан КПСС-эй ЦК-гай Пленумэй дүнгүүдтэ зорюулагдаhан байгаа. Энэ суглаан декабриин 17-до Съезднүүдэй Ехэ ордон соо болоо.

Нүхэд Л. И. Брежнев, Г. И. Воронов, В. В. Гришин, А. Я. Пельше, Д. С. Полянский, Ю. В. Андропов, П. Н. Демичев, М. С. Соломенцев, Д. Ф. Устинов, И. В. Капитонов, К. Ф. Катушев гэгшэдэй президиумдэ ерэжэ hууxадань, нэрьемэ альга ташалган болоо. Мүн эндэ КПСС-эй түбэй шалгалтын комиссиин түрүүлэгшэ **Г. Ф. Сизов**, КПСС-эй МК-гай нэгэдэхи секретарь В. И. Конотоп, КПСС-эй МГК-гай, МК-гай бюрогой гэшүүд, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшонор, министрнүүд, сэрэгэй начальнигууд, партийна ба советскэ организациин түлөөлэгшэнэр, фабрика, заводуудай, колхоз, совхозуудай мэдээжэ хүнүүд hуулсана.

Энэ суглаае КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, КПСС-эй МГК-гай нэгэдэхи секретарь **В. В. Гришин** нээhэн байна.

Элидхэл хэхынь тулада КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр **Л. И. Брежневтэ** үгэ үгтэнэ. Суглаанда хабаадагшад хүл дээрээ бодон, үни удаан үргэлжэлhэн нэрьемэ альга ташалгаар нүхэр Л. И. Брежневые угтанад.

Нүхэр Л. И. Брежневэй хэhэн элидхэл тон анхаралтайгаар шагнагдаhан, элидхэлэй үедэ нэгэнтэ бэшэ альга ташалган болоhон байна. Элидхэлэй hүүлээр зал соо нэрьемэ альга ташалган дахинаа боложо, Коммунис партиин, тэрэнэй ленинскэ Центральна Комитедэй хүндэлэлдэ юрөөл табигдаа.

Һүүлээрнь үгэ хэлэлгэн болоо. Ниислэл хотын КПСС-эй Бауманска райкомой нэгэдэхи секретарь **В. Н. Макеев** түрүүлэн үгэ хэлэбэ.

Партиин ба Совет гүрэнэй олон талын ажал ябуулгатай холбоотой тон шухала асуудалнуудые партийна организацинуудай зүбшэн хэлсэлгэдэ Центральна Комитедэй табиhанда бидэ сэдьхэлээ бүрин хананхайбди гэжэ тэрэ хэлэнэ. КПСС-эй Центральна Комитедэй, Политбюрогой ажал ябуулгада ленинскэ ёhо гуримай бэелүүлэгдэдэг байhые энэ баримта дээрэhээ харанабди.

Совет хүнүүд КПСС-эй XXIV съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын тула мүнөө туйлай ехэ дэбжэлтэтэйгээр ажаллажа байнад. КПСС-эй ЦК-гай ноябриин Пленумэй hайшааhан, СССР-эй Верховно Соведэй III сессиин баталhан юhэдэхи табан жэлэй түсэб, 1972 оной түсэб ба бюджет съездын шиидхэбэринүүдэй үндэhөөр найруулагданхай, мүн КПСС-эй ябуулжа байгаа агууехэ ажал хэрэгүүдые, марксизм-ленинизмын үзэл сурталай бүгэдые илагша хүсые эли тодоор гэршэлэн харуулна.

Партиин Центральна Комитедэй, тэрэнэй Политбюрогой сэсэ мэргэн хүтэлбэри доро, табан жэлэй түрүүшын жэлэй даалгабаринуудые совет хүнүүдэй ажалай болон политическэ тон ехэ дэбжэлтэтэйгээр бэелүүлжэ байhанай ашаар эдэ түсэбүүд хэлсээнгүйгөөр дүүргэгдэхэ байха гэжэ батаар этигэнэбди.

Москвагай М. Ф. Фрунзиин нэрэмжэтэ пумаажан бүд нэхэдэг фабрикын бүд нэхэгшэ, Социалис Ажалай Герой **М. С. Иванникова** трибунада гараба. Эб найрамдалда дуратай ленинскэ политика ябуулхадаа, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежневэй хэhэн эсэшэ сусашагүй ажал ябуулга тухай тэрэ хэлээ. Энэ политика хадаа хүдэлмэришэн ангиин, газар дэлхэйн бүхы ажалшадай гол аша туhада бүрин харюусана гэжэ үгэ хэлэгшэ онсолон тэмдэглээ.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежневэй Францида, Югославида, Венгридэ, Болгарида ба ГДР-тэ айлшалhан ушар КПСС-эй XXIV съездын табиhан гадаадын политическэ хараа түсэб бэелүүлхэ хэрэгтэ туйлай ехэ удха шанартай байгаа. Эб найрамдал гээшэ Европодо имагтал дайнуудай хоорондохи забhарлал байхаяа болижо, ёhотойл бодото эб найрамдал болохо байха гэhэн арадуудай этигэл найдабариие энэ аяншалга улам батадхаhан байха юм.

Бүхы совет хүнүүд нүхэр Н. В. Подгорнын Вьетнамай Демократическа Республика, Египедэй Араб Республика, нүхэр А. Н. Косыгинай Алжир, Канада, Кубын Республика, Дани ба Норвеги айлшалhанай аша үрэтэй байhые ехэ хангалтатайгаар тэмдэглээ.

Эб найрамдалай, аюулгүй байдалай түлөө тэмсэлэй мүнөө үеын шатада, совет арадай гол аша туhада партиин XXIV съездын хараалhан эб найрамдалай программын бүримүhэн харюусадаг байhые ажабайдал үнэншэмөөр батадхан харуулаа гээд үгэ хэлэгшэ тэмдэглээ.

Бидэ, Москвагай бүд нэхэгшэд, ниислэл хотын хүнгэн промышленностиин бүхы ажалшад үшөө горитой юумэ хэхэ байнабди гээд М. С. Иванникова үгөө үргэлжэлүүлбэ. Улад зондо элдэб бүд, гутал, хубсаhа болон арад зоной хэрэглэмжын бусад элдэб эд бараа элбэгээр үгэхэ бодото эрхэ байдал юhэдэхи табан жэлдэ байгуулагданхай. Эрдэм-техникын дэбжэлтын, ажалай бүтээсые дээшэлүүлhэнэй, ажалай ба үйлэдбэриин журам улам саашадань бэхижүүлhэнэй ашаар үйлэдбэриин хэмжээн ехэ болохо байна бшуу.

Манай ороной хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд парти, правительствын анхарал оролдолгодо саг үргэлжэ хүртэжэ байдаг. Иимэ hанамжые Москвагай областиин Дмитровско районой «Рогачевский» гэжэ совхозой звеное даагша, Социалис Ажалай Герой **Е. Н. Царьков** өөрынгөө хэлэhэн үгэ соо онсолон тэмдэглээ. Иимэ анхарал оролдолго үшөө hайнаар ажаллаха, совет арадта эдеэ хоолой зүйл шадаал hаа ехээр үгэхэ, промышленностиие түүхэй эдээр hайнаар хангаха гэhэн дура хүсэл түрүүлнэ гээд тэрэ хэлээ.

Совет арадай материальна ба соёлой хэмжээе нилээд ехээр дээшэлүүлхэ гээшэ табан жэлэй зорилго болоно гээд бидэ, хүдэлмэришэд, hайнаар мэдэнэбди. Тиихэдээ имагтал манай ажалhаа, манай мэргэжэл шадабариhаа эдэ зорилгонуудай бэелэл, манай баян дэлгэр hуудал байдал дулдыдаха юм гэжэ бидэ hайнаар мэдэрнэбди. Тиимэhээ бүхы хүсэ шадалаа зорюулан ажаллаха, даажа абаhан хэрэгэйнгээ түлөө үндэр мэдэрэлтэйгээр, харюусалгатайгаар ажаллаха гэжэ оролдонобди.

Лихачевой нэрэмжэтэ автомобильна заводой олон мянган ажалшадай үмэнэhөө предприятиин директор, Социалис Ажалай Герой **П. Д. Бородин** үгэ хэлээ. Гадаадын ба дотоодын ленинскэ сэсэ мэргэн политика ябуулдаг байhанайнь түлөө КПСС-эй Центральна Комитедтэ үнэн зүрхэнэй баяр баясхалан тэрэ хүргэбэ.

КПСС-эй ЦК-гай Пленум дээрэ, партийна эдэбхитэдэй суглаан дээрэ нүхэр Л. И. Брежневэй хэhэн элидхэл дотор үйлэдбэри хүтэлхэ арга методүүдые улам саашадань нарижуулан hайжаруулха асуудалда горитой анхарал хандуулагдаа гэжэ үгэ хэлэгшэ мэдүүлбэ. И. А. Лихачевой нэрэмжэтэ завод үйлэдбэриин томо нэгэдэл мэтээр хүгжэдэг, тэрэниие түрүү зэргынь предприяти толгойлдог. Үйлэдбэриин нэгэдэлнүүд хадаа социалис предприятинуудые эмхидхэхэ үлэмжэ урагшатай hайн түхэл янза боложо байнхай.

Уласхоорондын түгшүүрилтэ байдалые hуларуулха тушаа КПСС-эй ЦК-гай Центральна Комитедэй абажа байгаа хэмжээнүүд, мүн манай Эхэ ороной нэрэ хүндын бүхы хэмжээгээр бэхижэжэ байhан ушар совет хүн бүхэниие ажалай шэнэ илалтанууд тээшэ зориг жуулна.

«Москва» гэжэ журналай ахамад редактор, РСФСР-эй уран зохёолшодой холбооной правлениин секретарь **М. Н. Алексеев**, СССР-эй электротехническэ промышленностиин министр **А. К. Антонов**, Москва-Сортировочная гэжэ локомотивна депогой парткомой секретарь **В. С. Добычин**, партиин Орехово-Зуевска горкомой нэгэдэхи секретарь **П. Д. Гордеев** гэгшэд мүн лэ үгэ хэлээ.

Ажалшадай hуудал байдал hайжаруулха тухай, манай ороной экономическа ба оборонно хүсэ шадалые улам бэхижүүлхэ тухай гаргадаг эсэшэ сусашагүй анхарал оролдолгынь түлөө, бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал бэхижүүлхэ тушаа хэhэн туйлай ехэ хүдэлмэриинь түлөө партиин ленинскэ Центральна Комитедтэ үгэ хэлэгшэд баяр баясхалан хүргэhэн байна. Москвагай ба Московско областиин хүдэлмэришэд, колхозни-гууд, интеллигенци коммунизмын материально-техническэ үндэhэ hуури байгуулхын түлөө, Эхэ оронойнгоо хүсэ шадал бэхижүүлхын түлөө эсэшэ сусашагүйгөөр тэмсэхэ байха гэжэ үгэ хэлэгшэд онсолон тэмдэглээ.

Суглаанда хабаадагшад нэгэн hаналтайгаар, туйлай ехэ дэбжэлтэтэйгээр резолюци батадан абаба. Москвагай ба Московско областиин коммунистнууд, бүхы ажалшад КПСС-эй ЦК-гай Пленумэй шиидхэбэринүүдые, Коммунис партиин, тэрэнэй Ленинскэ Центральна Комитедэй дотоодын ба гадаадын сэсэ мэргэн политикые халуунаар дэмжэнэ, hайшаана гэжэ тэрэ резолюци соонь хэлэгдэнэ.

Москвагай коммунистнууд, ажалшад Москвае жэшээтэ коммунис город болгохо гэжэ партиин XXIV съезд дээрэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежневэй табиhан зорилгые дүүргэхын түлөө, КПСС-эй Центральна Комитедэй, Советскэ правительствын баталhан ниислэл хотые хүгжөөхэ генеральна түсэб бэелүүлхын түлөө тэмсэл дэлгэрүүлнэ гэжэ резолюци соо онсолон тэмдэглэгдэнэ.

Ниислэл хотын ба Москва шадарай коммунистнууд, бүхы ажалшад КПСС-эй ЦК-е тойрон өөhэдынгөө зэргэнүүдые бүри нягтаар жагсааха, партиин XXIV съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдые, табан жэлэй даабаринуудые дүүргэхын түлөө тэмсэлдэ бүхы хүсэ шадалаа, эрдэм бэлигээ зорюулха, коммунис общество байгуулха агууехэ, hайн hайхан зам дээрэ шэнэ илалтануудые туйлаха гэжэ КПСС-эй Московско городской, Московско областной организацинуудай эдэбхитэдэй суглаан КПСС-эй ЦК-е батаар найдуулhан байна.

(ТАСС).

БурАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

НҮХЭР Б. Б. БОДИЕВЫЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Республикын комсомолой болон совет органуудта, научна эмхи зургаануудта үни удаан саг соо аша үрэ ехэтэйгээр ажаллаhанайнь түлөө, түрэhөөр 60 наhатай болоhонтойнь дашарамдуулан, СССР-эй Наукануудай академиин Сибириин таhагай Буряадай филиалай кадрнуудай таhагай начальник Бимба Бодиевич **Бодиевые** Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй **Хүндэлэлэй** грамотаар шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь К. МАСЛОВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1971 оной декабриин 17.

ПАРТИЙНА ХРОНИКО

ҺОНИРХОН ТАНИЛСАБА

XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхоздо Бэшүүрэй аймагай колхоз болон совхозуудай партийна организацинуудай секретарьнарай, профком болон рабочкомуудай түрүүлэгшэнэрэй ээлжээтэ семинар КПСС-эй райком һаяхан үнгэргэбэ.

Колхозой түрүүлэгшэ Л. Г. Воронцов ажахынгаа ажал хэрэг, шэнэ табан жэлэй түрүүшын жэлдэ туйлаһан амжалта тухайгаа, саашанхи хараа түсэб — юһэдэхи табан жэлэй туршада шиидхэхэ зорилгонууд тухайгаа сугларагшадта дэлгэрэнгыгээр хөөрэжэ үгэбэ.

Үбэлжэлгын үедэ малшадай дунда социалис мүрысөө дэлгэрүүлхэ, ниитэ-ойлгуулламжын хүдэлмэри эмхидхэхэ талаар партийна организацинуудай бэелүүлхэ зорилгонууд тухай КПСС-эй райкомой пропаганда ба агитациин таһагые даагша И. Ф. Истомин элидхэл хэһэн байна.

Энэ асуудал зүбшэн хэлсэлгэдэ «Победа», «Дружба» Калининай нэрэмжэтэ колхозуудай партийна комитедүүдэй секретарьнар нүхэд А. Я. Кузнецов, В. Г. Стрекаловский, В. Д. Амбуев, Бэшүүрэй совхозой парткомой секретарь Н. Ф. Афанасьев болон бусад хабаадалсажа, ажахыдаа социалис мүрысөө ямар ёһо гуримаар эмхидхэдэг, материальна болон моральна урмашуулгануудые яажа хэрэглэдэг тухайгаа тодорхойгоор хөөрэжэ үгэбэд.

Һүүлээрнь семинарта хабаадагшад тус колхозой һү һаалиин хоёрдохи фермэдэ хүрэжэ, эндэхи малшадай байра байдалтай, тэдэнэй дунда социалис мүрысөө эмхидхэлгэтэй танилсаһан. эндэ түхеэрэгдэһэн харуулан ойлгуулха зүйлнүүдые хаража һонирхоо.

Удэшэлэн парткомуудай секретарьнар, рабочкомуудай түрүүлэгшэнэр КПСС-эй райкомдо аймагай соёл сурталай эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэдтэй хамта аймагай хүтэлбэрилхы тушаалтадтай уулзажа хөөрэлдөө. Үбэлжэлгын харюусалгатай сагта фермэ, гүүртэ, отаранууд дээрэ ажалладаг хүдэлмэришэд, колхознигуудые культурна болон ажаһуудалай, худалдаа наймаанай талаар эрилтыень хүсэд хангажа байха гэжэ хэлсэгдэЭ.

Н. МОРЕВ.

ДАРДАМ ХАРГЫ ЗУРЫНА

Ашаа шэрэһэн машинануудай һаадгүйгөөр ябахын тула дардам һайн харгы хэрэгтэй. Энээниие Загарайн харгы заһабарилгын управлениин хүдэлмэришэд һайн ойлгоно.

Байгша оной зун эдэнэр 8,5 километр харгы шэнэлэн заһабарилжа, ажахынуудай хоорондо 12 километр шэнэ харгы татаһан байна. Мүн тиихэдэ 17 километр харгы асфальтаар хушажа, жэжэхэн горхонууд дээгүүр арбан хүүргэ баряа.

Бульдозерист В. С. Зубакин, М. И. Черкасов гэгшэд техникээ бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглажа, халаанайнгаа даабари ходоодоо үлүүлэн дүүргэдэг. Автогрейдернуудай жолоошод В. Д. Бадмаев, А. Г. Дугаров, И. М. Ануфриев гэгшэд эрхимээр ажаллажа жэшээ харуулна. Эдэнэр зунай үедэ харгы заһабарилха даабаряа амжалтатайгаар дүүргэнхэй.

Л. ИННОКЕНТЬЕВА.

Партийна организаци ба социалис мүрысөөн

ДҮРШЭЛЫНЬ ҺАЙШААЛТАЙ

Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой түб — Шэнэ бууса тосхон һүүлэй 2—3 жэлэй туршада танигдашагүй болотороо хубилаа. Уужам һаруул спортын залтай хүдөөгэй соёлой байшан гол гудамжын шэмэглэл болоно. Тэрээнтэй зэргэлээд медицинскэ пунктын, библиотекын типовой байра. Үйлсын нүгөө талада колхозой правлени, эхин һургуулиин шэнэ байшангууд, магазин. Тосхоной хажуудахана һү һаалиин фермэ, машина болон тракторнуудые заһабарилха мастерской, арочна теплицэнүүд жэрылдэнэ.

Колхознигуудай гэр байра уужам һаруулнууд, шифер хушалтатай.

Соёлой хоёр жэлэй доботолгоор хараалагдаһанай ёһоор, эндэ квартальна котельнэ, хоёр, дүрбэн байратай найман гэр бариггдаха, сэсэрлиг таригдаха, һайн харгы татагдаха юм.

Тосхондо болоһон эдэ хубилалтануудые иишэ ерэһэн аймагай колхоз болон совхозуудай партийна организацинуудай секретарьнар ехэтэ баясан тэмдэглээ. Социалис мүрысөөнэй эмхидхэлгэтэй, харуулан ойлгуулха агитациин ямараар түхеэрэгдэһэнтэй танилсахаяа тэдэнэр тус колхоздо сугларһан байгаа.

Соёлой байшангай, колхозой правлениин газаагуур ороной болон колхозой табан жэлэй түсэб харуулһан, гоёор түхеэрэгдэһэн паннонууд, конторын хажууда Хүндэлэлэй болон ажалай үрэ дүн харуулдаг самбарнууд. Соёлой байшан тээшэ ошоходо, колхозой үйлэдбэриин түрүүшүүлэй дүрэ зурагуудай галерей.

Колхоздоо социалис мүрысөө яажа эмхидхэдэг тухайгаа партбюрогой секретарь А. В. Ишигенов суглараргшадта тодорхойгоор хөөрэжэ үгэбэ.

Колхознигууд жэлэй эхиндэ уялга абадаг. Тэрэнээ бүри тодорхойлон, хүдөө ажахын гол хүдэлмэринүүдэй, жэшээлхэдэ, тарилгын, тэжээл бэлэдхэлгын, ургаса хуряалгын үедэ мүн лэ уялганuудые абадаг. Малай фермэ, гүүртэнүүдэй хоорондохи мүрысөөнэй дүн һара бүридэ, тариан ажал дээрэ тарилга, хуряалгын үедэ — арбан хоног соо нэгэ дахин согсологдожо байдаг. Байгша оной ургаса хуряалгын үедэ комбайнернуудай мүрысөөнэй дүн долоон хоногто гаргагдажа, тусхай самбарта бэшэгдэжэ байгаа. Механизатор бүхэн өөрынгөөшье, нүхэрэйнгөөшье долоон хоногто бүтээһэниие һайн мэдэжэ байхадаа, гээгдэжэ ябабал, нүхэдөө хүсэхэ, түрүүлжэ ябабал, бүри ехэ амжалта туйлаха гэжэ оролдоно ха юм. Ургаса хуряалгын һүүлээр мүрысөөнэй дүн гаргагдажа, түрүү һуури эзэлһэн комбайнер Владимир Савватеевтэ 100 түхэриг мүнгэн шан барюулагдаа бэлэй. Мүн бусадшье механизаторнууд урмашуулагдаһан байна.

Һү һаалиин фермэнүүдтэ үдэр бүриинь дүнгөөр эрхим һаалишанай нэрэ хүндэдэ ажалай алдарай туг үдэр бүридэ намилзуулагдадаг. Фермэ дээрэ ажаллагшад үдэртөө түлөөһэгүйгөөр һүтэй ногоон сай ууна, тоһо, хилээмээр хангагдана. Энээнэй тулада тусхай кухни-столово нээгдэнхэй. Нэгэ хүн дээрэ тооложо үзэбэл, тэрэ хоолынь 28 мүнгэтэ болоно. Ехэ гаргаша бэшэ ха юм. Зүгөөр ажалша хүнүүд тухай хэды ехэ анхаралай эндэ хандуулагдадагынь элитээр гэршэлэгдэнэ.

Нэгэдэхи һү һаалиин фермын улаан буландань орожо ерэхэдэ, КПСС-эй райкомой, аймагай Соведэй гүйсэдхэхэ комитедэй дамжуулгын Улаан туг хүнэй анхарал татана. Аймагай һү һаалиин 23 фермэнүүдэй дунда эндэхид эрхимлэжэ, гурба һарын туршада энэ туг барижа байна.

Байгша оной эхилһэнһээ хойшо тус фермын һаалишад үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 2065 килограмм һү һаагаад байна. Октябрь һарада 168 килограмм һааһан байна. Энэнь аймаг соогоо эгээл ехэ амжалта болоһон. Үбэлжэлгын үедэ үнеэн бүриһөө 1200 килограмм һү һааха уялга абаа.

Хонин ажалшье колхоздо һайнаар эрхилэгдэнэ. Эндэхи хонишодой хэрэг, амжалта тухай партийна организацинуудай секретарьнар дуулаһан, уншаһан байбашье, мүнөө тэдээнтэй нюураараа уулзажа хөөрэлдөө. Колхоздо эхэ хонидой 4 отара бии юм. Отара бүхэндэ 600 эхэ хонид байлгагдана. 1971 ондо колхоздо зуун эхэ хониһоо 92 хурьган тобир тарганаар түлжүүлэгдээ. Аймагтаа эгээн һайн амжалта гээшэ.

Сэхыень хэлэхэдэ, хонишодоор ажалша бэрхэ зониие оложо табиһандаа иимэ амжалта тус колхоз туйлаа гээшэ. Дүрбэн отарануудай ахалагша хонишодоор бултадаа коммунистнууд — Ханда Бадмаевна Цырендоржиева, Цыденжап Батуевич Базаров, Пунсук Галдановна Цынгуева, Валентина Дагбаева гэгшэд ажаллана. Эдэнэрнай партиин гэшүүнэй бэелүүлхэ түрүү үүргые үйлэдбэри дээрээ бодотоор харуулжа ябана.

КПСС-эй областной комитедэй гэшүүнээр һунгагдаһан Ханда Бадмаевна Цырендоржиевагай отарада семинарта хабаадаһан парторгнууд ошожо хараа. Эрэ гэжэ үзэсхэлэнтэ һайхан нютагта байрлана. Хоёр байратай уужам ехэ байшан. Доторoo штукатурлагданхай, сэбэр. Үдэрэй ажалай гурим, хонишодой социалис уялганууд, колхозой табан жэлэй түсэб эндэнь бии. 100 эхэ хонин бүриһөө 100 хурьга абахаар малшад шиидэнхэй. Иимэ үрэ дүн эндэхи хонишод һүүлэй хоёр жэлэй туршада туйлажа байгаа юм. Энэ жэлдэ эндэнь худаг малтагданхай, малынь уһаар хүсэд хангагданхай.

Хонидой байрада ороходо гуримтай. Дулаан, агаарынь сэбэрлэгдэнэ. Хуурай хохир хүсэд хүрэхөөр бэлдэгдэнхэй. 12 һүри үбһэн газаань асарагданхай. Хүршэ отарануудаар ябажа, ажал хүдэлмэриингөө дүй дүршэл тухай хөөрэжэ үгэхэ, нүхэдтэйгөө хөөрэлдэхэ һанаатайб гэжэ ахалагша хонишон мэдүүлнэ.

Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой партийна бюро коммунистнуудые ажахынгаа гол һалбари, участогуудта зүбөөр хубаарилан табиха хэрэгтэ ехэхэн анхаралаа хандуулна гэжэ онсолон тэмдэглэхэ шухала. Һү һаалиин нэгэдэхи фермэдэ һаалишадаар коммунистнууд Галина Раднаева, Светлана Базарова, мал адуулагшадаар нүхэд Д. Раднаев, Г. Кашапов гэгшэд ажаллана. Хоёрдохи фермын тэжээл бэлдэдэг кухнида партиин гэшүүн Ф. Аглотков хүдэлнэ. Гурбадахи бригадада коммуунистнууд, ахалагша хонишон С. Бадмаев, мал адуу[...] Э. Бадуев гэгшэд хүдэлмэр[...]

Тэрэшэлэн малшадай [...] ниитэ-ойлгууламжын, хү[...] жүүлгын хүдэлмэри үрг[...] ябуулхые партбюро орол[...] Улаан булангуудтань гоёор [...] хээрэгдэһэн элдэб стендүүд [...] «Пропагандист» гэһэн ст[...] политһургуулиин, комсом[...] кружогто һурагшадай список, [...] шээлэй хэзээ үнгэргэгдэһэн [...] тэмдэглээтэй. Хажуудань һ[...] сахада хэрэгтэй болохо ном [...] табяатай. Хэзээ ямар асуу[...] лекци, элидхэл болохоб, хэн [...] рэниие үнгэргэхэб гэжэ [...] тэй тусхай график үл[...] Лекци, элидхэл һарадаа хоёр [...] хин болодог, долоон хоног [...] дэ агитатор, политинфор[...] нууд ерэжэ, һонирхолтой хө[...] дөөнүүдые үнгэргэдэг [...] Үдэр бүридэ һаалишадта [...] лагдаһан «Үдэрэй һонин» [...] нэрэтэй тусхай бюллетень [...] гагдана. Тэндэнь һаали[...] ажалай үдэр бүриин дүн х[...] лагдадаг.

Семинарта хабаадагшад [...] колхоздо хараһан үзэһэнһөө [...] шолол хэжэ, халан абажа [...] юумэнүүдыень өөһэдынгөө а[...] хынуудта нэбтэрүүлхэ [...] шиидэбэ.

Н. КУЧУМ[...]

Загарайн аймаг.

Тимофей Иванович Тимофеев гушан жэл соо Тарбагатайн электрын элшэ хүсэ дамжуулдаг эмхи зургаануудта хүдэлнэ. Энэ хугасаа соо тэрэ трактористаар, электромонтёроор ажаллажа, сугтаа хүдэлдэг нүхэдэйнгөө дунда дүршэлтэй бэрхэ мэргэжэлтэ гэжэ суурханхай. Коммунис ажалай ударник Тимофей Иванович Тимофеевтэ һаяхан «Эрхим мэргэжэлтэ тракторист-электромонтёр» гэһэн нэрэ зэргэ олгогдоо.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Т. И. Тимофеев ажалдаа.

З. ВЕСНИНАГАЙ фото.

Улаан-Үдын аймагай «8-е Марта» колхозой шубуунай фермын коллектив гурбан хүнһөө бүридэдэг юм. Шубуушадаар эндэ эгэшэ дүүнэр Зоя Яковлевна Нетёсова, Нина Яковлевна Брянская гэгшэд хүдэлдэг. Тэдэнэр мүнөө 3942 тахяа, 1468 дальбарaануудые харууһална. Тиихэ зуураа гүрэндэ үндэгэ худалдаха жэлэйнгээ түсэбые тэдэнэр үшөө июнь һарада сүм дүүргээ һэн. Мүнөө эдэ дүршэлтэй бэрхэ шубуушад 1972 онойнгоо түсэбөөр ажаллажа байнхай.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: шубуушад З. Я. Нетёсова, Н. Я. Брянская гэгшэд ажал дээрээ.

З. ВЕСНИНАГАЙ фото.

ҮБГЭРӨӨБ ГЭНГҮЙ...

Нэгэтэ Сэлэнгын аймагай Химнын совхозой Цайдам нютаг хүрэхэ ушар гараһан юм. Наран ульһатай дулаахананаар шаража, һэр-мэрхэн үлеэһэн һэбшээхэн шарлажа унаһан набшаһахануудые орбого сорбого хүдэлгөөд абана. Клуб тээшэ ошожо, нюргаар үндэр, сагаан һахалтай сарюун үбгэжөөлтэй танилсабаб. Харахада юрэдөө далан таба наһа хүрөө гэхын аргагүй.

— Зай, бэе хүнгэн, һайн гүбди? — гэжэ асуубаб.

— Яашаха һэнбиб даа. Сайн, сайн,—гээд тэрэм энеэбхилбэ. Би энэ үбгэн тухай урдань һайн һайхан үгэ хүнүүдһээ оло дахин дуулаһан байгааб. Тиимэһээ яажа хөөрэлдэхэеэ, юу һуража абахаяа эртээнһээ мэдээд ябааб.

— Цырен-Доржо Самбуевич, юу хэжэ байна гээшэбта? — гэжэ асуубаб.

— Энэ сэсэрлиг таридаг газарта нүхэ һүбэ гараад, штакетнигүүдые хээ боложо байнам даа. Хүнэйшье харахада аягүй, хони ямаанш шургахаяа ядадаггүй,—гэжэ нэмэбэ.

Алишье юумэндэ гартаа дүйтэй хүн гэжэ алдаршанхай юм. Гар үзүүрэй дарха хүнгэхэн хэнэ. Совхозой хүтэлбэрилэгшэдэй гүйһан гуйлтые тэрэ дарыдань дүүргээд лэ байдаг.

— Зарим нэгэ тоомгүйхэн үхибүүд дайралдадаг лэ байна. Энэ штакетник һуга татажа абанал даа,—гэжэ гомдонгёор хэлээд, барьягар томо гараараа нюурайнгаа хүлһэ аршаадхина.—Нэгэнэйнгээ бүтээһэн юумэ нүгөөдынь һалгаахада муу агша даа. Суглаан дээрэ хэлэдэггүй бэшэ, хэлэжэл байдагбди. Теэд үшөөл урагша абагданагүй гээшэ ааб даа.

Үбгэжөөлэй һанаагаа зобохоньшье буруу бэшэ. Юуб гэхэдэ, тэрэ бүхы наһан соогоо һайн һайхан, түрүү юумэнэй түлөө тэмсэжэ ябаа бшуу.

Гушаад оной үе һэн. Нютагтань түрүүшын колхоз тогтобо. Хамаг юумэндэ урагшаа һанаатай, шумууһан бэрхэ залуу хүбүүе нютагайхидынь түрүүлэгшэ болгоо һэн. Хүн зонойнгоо үзүүлһэн этигэлые харюулхын түлөө тэрэ одоол унаһан малгайгаа абангүй хүдэлдэг, шэнэ байдалые һэргээжэ, түбхинэн жаргахаяа оролдодог һэм шуу. Нютагайхидынь Цырен-Доржо Самбуевичай хэлэһэн үгын газаа тээ гэшхэдэггүй, түрэл колхозоо хүгжөөлсэхые баһал оролдожо ябаа. Тиигэжэ тэрэ арбан гурбан жэлэй туршада таһалгаряагүй түрүүлэгшээр хүдэлһэн юм.

Удаань али бүхы ажалда хойшоо таталдангүй ябалсаа. Пенсидэ гарахынгаа урда луговодоор хэдэн жэл удаа хүдэлжэ, яһала үндэр баян ургаса хуряалсаһан.

Хоёрдохи отделениие даагша Максим Бальдиров хүнөөр дутаад, нэгэ шухала хэхэ юумэнэй гараад байбал, Цырен-Доржо Самбуевичта сэхэ гүйлгэжэ ерэдэг. Тэрэ гэртээл байха. Тиигээд нэгэтэшье арсалта хэдэггүй, шадал соогоо хүдэлжэ, туһа нэмэри үзүүлхэ тухайгаа хүрэһөөр мэдүүлдэг. Энэшье үглөөгүүр сэсэрлигэй хорёо заһахыень Цырен-Доржо Самбуевичые гуйһан байгаа бшуу.

Урда хабарынь кукурузын хашаа барилсаа. Тиигээгүйдэ мал адууһан туһагүй тэрээ руу ороход бшуу.

Баян дүй дүршэлтэй болоһон луговод хадаа жэл бүхэндэ даажа абаһан сабшалан, таряалангай газар алдууригүй һайнаар уһалаад байдаг юм. Үнгэрэгшэ хабартаа Баруун-Тамчада Пэл Дансаранович Бимбаевтай хамта 200 гектар сабшалангай талмай уһалаа. Гектар бүхэнһөө 15 центнер үбһэ хуряажа абаһан байна. Гараха жэлдэ сабшалан, таряанай газар уһалхаар бэеэ зэһэнхэй.

Хүбүүниинь совхоздоо, басаганиинь Галуута-Нуурта оёдолшоноор хүдэлдэг юм. Цырен-Доржо Самбуевич олон ашатай болонхой. Ашанартаа мээхэй, сүлөөтэй сагаа тэдэнээрээ үнгэргэдэг.

Нүхэр Дамбаевтай удаахан хөөрэлдөө һэм. Үнинэй коммунист, пенсионер энэ нүхэрэй хүсэ шадалаа гамнангүй түрэл совхоздоо ягаал һаа һайнаар туһалхабиб гэжэ һанажа, сэдьхэжэ ябадагынь хэнэйшье дэмжэн һайшаамаар лэ.

Ц. ЖАМБАЛОВ.

Алтайн һаалишад алдартай

Алтайн совхозой үүлтэртэ үнеэдэй һаалиин ферм[...] һаалишад, малшад 9-дэхи табан жэлэй түрүүшын ж[...] лэй даабаринуудые болзорһоонь уридшалан бэелүүл[...] Тодорхойлбол, 1971 ондо 4150 центнер һү абаха тү[...] бөө ноябриин 20-до, гүрэндэ һү худалдаха даалгабар[...] ноябриин 30-да дүүргээ.

Байгша оной 11 һарын туршада үнеэн бүриһөө 29[...] килограмм һү һааһан М. Р. Найданова социалис мү[...] рысөөндэ түрүүлжэ ябана. Тэрэнэй басаган Лида 25[...] килограмм һаажа, хоёрдохи һүүри эзэлбэ. Бэрхэ һаал[...] шад Д. Цыбикова, З. Цыренова гэгшэд үнеэн бүри[...] 2446—2460 килограмм һаажа, удаадахи һуурида гараа[...]

Мүнөө 11 һарын дүнгөөр энэ фермын һаалишад [...] хы дээрээ үнеэн бүриһөө 2385 килограмм һү һаага[...] Жэлэй эсэс хүрэтэр үнеэн бүриһөө 2560 литртэ [...] хүргэгдэхэ гэжэ һаалишад тоолоно. Энэнь түсэб[...] даалгабариһаа нилээд ехэ.

Үнеэн бүриһөө тугал абтаа. Байгша оной 11 һа[...] соо абтаһан тугалнуудай шэгнүүрые 314 центнер[...] хүргэхэ даабари үлүүлэн бэелүүлэгдэжэ, 461 центн[...] болоо. Тугалшад Д. Цынгунова, Ц. Найданова, М. Ч[...] дурова, Д. Банзарова эрхим һайнаар ажаллана.

С. БАТАРОВА.

КПСС-эй XXIV СЪЕЗДЫН ШИИДХЭБЭРИ БЭЕЛҮҮЛХЫН ТҮЛӨӨ

МАЛАЙ АРҺАН — ҮНЭТЭЙ ЭД

Хүн зоной үмдэхэ һайн шанартай гутал, арһан дэгэл, малгай болон адууһа малай арһаар хэгдэдэг бусад эд хэрэгсэлнүүдые юһэдэхи табан жэлдэ улам ехээр үйлэдбэрилэн гаргадаг болохо гэжэ хүнгэн промышленностиин урда табигданхай гээшэ. Эгээл тиимэһээ тэдэ зүйлнүүдые элбэгээр бүтээн гаргахын тула нэн түрүүн һайн шанартай түүхэй арһан улам бүри ехэ хэрэгтэй болохо байһанинь элитэ.

Энээн дээрэһээ түбхын түрүүн колхоз, совхозуудта, мүн хүн зоной хубиин ажахыда үүсэлэгдэһэн үхэр малай, хони, ямаанай, адуу мориной, гахайн арһа жэншэдгүй суглуулжа абаха, һайн шанартайгаар хадагалха гээшэ тон шухала зорилгонуудай нэгэн болоно. Энэ талаар ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд, бэлэдхэлгын организацинуудай урда тон харюусалгатай зорилгошье табигдана.

Промышленностьда шухала хэрэгтэй энэ түүхэй эдые һайнаар бэлэдхэдэг болохо тухай КПСС-эй обкомой бюро, республикын Министрнүүдэй Совет байгша ондо тусхай тогтоол баталан абаа һэн. Тэрэнэй ёһоор адууһа малай түүхэй арһа шүрбэһэ һайнаар суглуулжа, зүбөөр бэлэдхэдэг, тушаадаг болохо тухай партийна, советскэ, ажахын органууд уялгалагдаһан. энэ талаар зарим тэды хүдэлмэри хэгдэһэншье байна.

Гэхэтэй хамта, республика доторнай үүсэлэгдэһэн адууһа малай арһа суглуулха, тушаажа абаха хүдэлмэри бүхы дээрээ тиимэшье һайнаар ябуулагдана гэхын аргагүй.

Хэнэйшье мэдэһээр, республика доторнай Буркоопсоюзай эмхи зургаанууд адууһа малай арһа тушаажа абаха уялгатай. Тиихэдэ Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи агнуури-олзоборилгын ажахын управлениин эмхи зургаанай үгы байһан аймагуудта ангай арһа баһал Буркоопсоюзай хүдэлмэрилэгшэд суглуулжа абана. Ингээд ерэхэдээ эд хэрэглэлгын кооперациин хүдэлмэрилэгшэд хүдөө нютагуудаар ябажа арһа шүрбэһэ суглуулан тушаажа абахадаа, үхэр мал хэр зүбөөр үбшэгдэнэб, арһаниинь ямараар абтанаб, хадагалагданаб, хэр хаһа саг соогоо тушаагданаб гэжэ ходо шалгажа, энэ талаар зоной дунда ойлгууламжын хүдэлмэри үргэнөөр ябуулха зэргэтэй.

Теэд тэдэнэр колхоз, совхозуудта үсөөн ябана, ажахынуудта сугларһан арһа шүрбэһэ саг сооһоо тушаалгажа шаданагүй, энэ хүдэлмэриие бодото һайнаар эмхидхэнэгүй гэжэ республикын Арадай хиналтын комитедэй шалгалта дээрэһээ элиржэ гараа. Республикын Министрнүүдэй Соведэй заабарин ёһоор аймагуудай эд хэрэглэлгын союзай бэлэдхэл-[illegible] арбан хоног бүхэндэ нэгэн-[illegible] колхоз, совхоз, һуурин, тосхон [illegible] ябажа, арһа суглуулха, тушаажа абаха ёһотой. Тиихэдээ ажахынуудһаа, хүн зонһоо малай арһа миил худалдажа абаад лэ ябаха бэшэ, харин хаа хаанагүй эмхидхэлэй хүдэлмэри үргэнөөр ябуулха зэргэтэй байна.

Үнэндөө ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд, бэлэдхэлгын эмхи зургаануудайшье хүдэлмэрилэгшэд энэ шухала хэрэгые ёһоор тооногүй гэжэ хэлэхэдэ ехэшье алдуу болохогүй. Зэй харaял даа. Байгша ондо республикын колхоз, совхозуудта доторой хэрэглэмжэдэ үүсэлэгдэһэн, мүн халдабаритабэщэ үбшөөр үбдэжэ гарзалһан бүхы томо малай арһанай оройдоол 58 процентнь суглуулагдажа, гүрэнэй бэлэдхэлгын организацинуудта тушаагдаһан байна. Тэрэшэлэн мяхалагдаһан жэжэ малай—хони, ямаадай арһанай 49 процентнь, харин гахайн арһанай миил—24 процентнь лэ тушаагдаа. Ондоогоор хэлэбэл, гансахан энэ жэлэй арба һара соо аяар 5689 үхэрэй болон мориной арһан, 59160 хони, хурьганай, 7528 гахайн арһан гүрэндэ тушаагдангүй, эндэ тэндэ хаягдажа һалаа ха юм. Илангаяа халдабаритабэшэ үбшөөр үбдэжэ гарзалһан үхэр мал, хони хурьгадай арһые хуулажа абахаяа залхуураад, тэрэ зандань газарта булаха, хаяха ушар тон олон үзэгдэнэ. Энэмнай гүрэнэй хэрэглэмжые тоогоогүй ябадал болоно бшуу.

Халдабаритабэшэ үбшөөр үхэһэн малай нэгэшье арһа хии талаар хаяхагүй, хуу үбшэжэ абахын түлөө тэмсэдэг болохо саг ерээ. Колхоз, совхоз бүхэндэ адууһа мал хуу хүн бүхэндэ даалгагдажа үгтэдэг ааб даа. Тиимэһээ тэдэ хүнүүд үхэһэн малайнгаа арһа абажа тушааха шанга харюусалгатай байха зэргэтэй. Зарим ушарта малай арһа хаянгүй үбшэжэ тушааһан хүнүүдые урмашуулхадашье болохо ха юм.

Үхэр мал үүсэлхэдээ арһыень гэмтээн, отолонгүй үбшэжэ абаха, зүбөөр монсогойлхо, хатааха түхеэрэлгэшье гэжэ байхагүй. Тусхай түхеэрэлгэтэй пунктнуудта, тиимэ бэлэдхэлтэй газарта үхэр малые үүсэлдэг, үбшэдэг болоогүй сагта тушаагдаһан арһанай шанарые эрид һайжаруулханъ бэрхэтэй.

Энэ жэлдэ колхоз, совхозуудта ажахын доторой хэрэглэмжэдэ гээд, 23,3 мянга гаран адууһа мал үүсэлэгдээ, тэдэнэй бройдоол 683-ниинь мал үүсэлдэг тусхай түхеэрэлгэтэй газарта мяхалагдаһан байна. Ингэжэ байхада үүсэлэгдэһэн малай арһан яагаад һайнаар абтахаб даа. Эгээл энээн дээрэһээ байгша ондо ажахынуудай тушааһан арһанай хахадһаань һураггүй олонхинь муугаар абтаһан, гурбадахи, дүрбэдэхи сортын байгаа. Бүхы тушаагдаһан арһанай дүрбэнэйнь нэгэ хуби хахарһан ударһан, тушаан абаха эрилтэдэ тааарахагүй байжа гологдоо.

Адууһа малай арһа һайн шанартайгаар абадаг болохын гула колхоз, совхоз бүхэндэ мал үүсэлхэ газар түхеэрхэ, тэндэнь ветеринарна, санитарна эрилтэдэ хабаатай бүхы юумэ бэлдэхэ хэрэгтэй. Илангаяа тэндэ мал үүсэлжэ, арһыень һайнаар үбшэжэ шадаха хүнүүдые байлгаха шухала. Халдабаритабэшэ үбшөөр үхэһэн малай арһые һайнаар хуулажа тушааха гээшэ ехэ удха шанартай. Юуб гэхэдэ, бүхыдөө тушаагдадаг арһанай 65—85 процентнь халдабаригүй үбшөөр үхэһэн үхэр, хони, хурьгад, гахайн арһан болоно ха. Тиимэһээ гарзалһан малай арһые хайшан гээд, хаана үбшэхэб, яажа хатааха, хадагалхаб, хэзээ тушаахаб гэжэ ажахы бүхэндэ тодорхойлхо хэрэгтэй. Эндэ үхэршэд, хонишод, гахайшад энээниие хажуу талада хараад байхагүй, үхэһэн мал бүхэнэйнгөө арһые хайшан гээд абхуулхаб гэжэ урид мэдэнхэй, тэрэнээ заатагүй тушааха харюусалгатай байха зэргэтэй.

Мал үүсэлхэдэ хэрэгтэй түхеэрэлгэ, зэр зэмсэг худалдажа абаха хэрэгтэ бэлэдхэлгын конторын хүдэлмэрилэгшэд ажахынуудта али болохоор туһалха байна.

Үүсэлэгдэһэн малай арһ[...] һайн шанартайгаар абажа [...] шаадаг болохо талаар колх[...] совхозуудай ветеринарна [...] дэлмэрилэгшэд ехэхэн үү[...] дүүргэхэ байна. Халдабари[...] бэшэ үбшөөр үхэһэн ехэ [...] гашье малай арһые зааб[...] хуулуулжа абаха гээшэ вете[...] нарна мэргэжэлтэдэй уял[...] Тэрэшэлэн бүхы үхэр ма[...] арһанда гуур хорхой байлг[...] гүй, хаһа сагтань үгы х[...] хэмжээ абаха жэшээтэй. Ха[...] мал халдабаритабэшэ үбш[...] гарзалааб, хэдынэйнь ар[...] тушаагдааб гэжэ нарин бүр[...] хэлдэ абаха байна. Энээнд[...] гахайншье эзэн бусаар хан[...] хүнүүдтэ хэмжээ абаха, [...] гаар шүүмжэлхэ шухала.

Эд товар ехээр үйлэд[...] лэн гаргахын тула промыш[...] ностьда түүхэй эд хэрэгсэл [...] бэгээр үгэхэ ёһотой [...] КПСС-эй XXIV съездын ши[...] хэбэринүүд соо заагдана. Ти[...] мэһээ хүнгэн промышленност[...] да шухала хэрэгтэй түүхэй эд [...] болохо—адууһа малай [...] альганайшье шэнээниие хал[...] гүй абажа, бэлэдхэлэй орга[...] зацинуудта худалдаха гээш[...] колхоз, совхоз, хубиин ажах[...] тай айл бүхэнэй уялга.

Л. ПЕТИНОВ,

Буряадай АССР-эй хүдө[...] ажахын продукцинуудые ху[...] далдан абаха, шанарыень ша[...] гаха гүрэнэй главна инспек[...] рэй орлогшо.

ХАДХУУРША БУЛАН

Үе саг гээшэмнай гайтай хурдаар ошодог хаш даа. Хэзээдэшье үтшэрхэгүй, ходоодоо шииraг зандаа ябаха шэнги һанахаш, гайха тагна ехэ. аяар 40—50 жэл үнгэршэһэн байха. Тиихэдэ би бүришье залуу ябааб. Нэгэ хэншьеб намда газетэ үгөөд, уншахыем дурадхаба. Тэрэ газетынь уншаха һанаатай нилээд дагардабаб. Үзэгүүдынь нэгэл юмэ ондоошог, юрэ бусын, уншажа ойлгохын аргагүй. Газетээ тиишэнь эрьюулээдшье үзэб. Зурагуудһаа ондоо ойлгохо юмэн байбагүйл даа. Гайхаһан зантай танил нүхэртөө хандахадам:

— Энэшни монгол хэлэн дээрэ гарадаг газетэ бшуу даа,—гэжэ ойлгуулба.

Монгол үзэг бэшэг мэдэхэгүй намда бар хара тайга соогуур төөрижэ ябаһандал һанагдаа бэлэй. Түрэл нютагтам, Боохоной аймагта, монгол үзэг бэшэг мэдэхэ хүнүүд тон үсөөн байгаа ха юм. Юундэшье уншаха дуратай һаа, үзэг мэдэхэгүй байһандаа халаглаха зантай болоо һэм.

1925 ондо Хаһаагай дүрбэн классна һургуули дүүргээд, Боохоной хоёрдохи шатын һургуулида һурахаа ороо бэлэйб. Үбһэнэй хаһа га һэб гээд байгаа һэн ха. Намайе хамта нэгэ хэды хүбүүд, багшад Боохон ошолсобо. Юрэ бусын үзэгтэй газетээ абахаяа мартагүйб. Монголоор уншажа шадаашьегүй һаа, миин лэ һайрхажа абаа һэн хаб. Сүлөөтэй сагтаа тэрэнээ гаргаад, һөөл гоёор бэшэһэн хэбэртэй гүбэрхэдэм, нүдэмни гайхалдагша һэн.

Һүүлдэнь, декабрь һарада һэн, һургуулидамнай буряад хэлэ литература зааха багша ерэбэл Рэгзэн Балданович Балдано. Үргүү налгай зантай, одоол Агын зааргүй таладал уужам сэдьхэлтэй багша бэлэй. Түрүүшээр бэе бэеэ һайса ойлголсодоггүй байгаа. Тиигэбэшье дадалсаад, уһан буряадаар хөөрэлдэдэг болоо һэмди. Рэгзэн Балданович намда илангаяа хани халуунаар хандагша һэн. Буряад хэлэндэ шуналтай байһандам дурлагша һэн гү даа.

Һүүлшын хэшээл дүүрээдхибэ. Хамтынгаа байрада ошохоо яарабагүйб. Нэгэ асуудалаар хөөрэлдэхэ һанаатай байһыем гансата ажаглаад:

— Нэгэ юумэ асууха һанаатай гүш даа?—гэжэ багшам хандаба.

— Тиимэ... Намда нэгэ газетэ бии һэн. Монгол үзэгтэй. Уншажа шаданагүйб, — гэжэ мэдүүлбэб.

— Тиимэ гү? Һайн гээшэ, үгэлши наашань,—гэжэ энеэбхилэн һагад хэлээд, гараа һарбайба.

Намтай ходо сугтаа ябадаг Убугунов Алеша ойромнай ерээд, үндэлзэн байжа харасагааба. Үшөө хэншьеб дүтэлбэ. Дэбтэр сооһоон тэрэ газетээ гаргаад, багшадаа үгэбэб. Рэгзэн Балданович тэрэниием абажа халта уншаад, хажуудань һуухыем дурадхаба.

— Энэшни эгээл манай буряад газетэ гээшэ. Уншажа үгэхэб, шагнагтылши,—гэжэ багшамнай хэлэбэл даа.

Тордиһогүйгөөр, хонгёо гоёор уншахадань гайхалдаһан. баясаһаншье байхабди. Одоол уһан буряадаар уншаа һэн. «Алаг морин, хатарша харгы» гэхэ мэтэ үгэнүүд шэхыем «шэмэглэбэ». Бидэ бүгэдөөрэн амяа хуряагаад, шэхээ һонорлоод, шарайшалан байжа шагнабабди. Уран гоёор, онсо өөрын маяг шэнжэ оруулжа байгаад уншахадань атаархаа һэмди.

Рэгзэн Балданович урдаһаам энеэбхилэн хараад:

— Нэгэ хэшээл дээрэ шанга уншалга хэхэбди,—гэжэ тоб байса хэлэбэ.

Тэрэ үдэрһөө хойшо багшадаа дурлашоо һэм. Намда илангаяа халуунаар хандадагһаань гү даа, али юунһээнь бэ, бүри бү мэдэе, багшатайгаа үдэр бүри хөөрэлдэдэг болобоб. «Газетэ хайшан гэжэ хэблэжэ гаргадаг юм?»—гэжэ нэгэтэ хандахадам:

— Ехэ болоходоо бүхы юумэ бултыень мэдэхэш. Газетэдэ хүн бүхэн бэшэдэг юм,—гэжэ ойлгуулбал даа.

Тэрэ гэһэнһээ хойшо уһан буряадаар бэшээд, саг үргэлжэ газетэдэ гаргуулха дуран хүрөө һэн. Ханын газетэ шэмэглэн гоёолсожо, юу хээ бэшэжэ захалаа һэм. Юун тухай хайшан гэжэ бэшэхээ мэдэхэгүй тула сэдьхэлээ зобохо ушар гараа. Һурагшад тухайда, пионерэй ажал тухайда бэшээд туршахаш. Түрүүшээр юумэн бүтэдэггүй байгаа. Арайл гэжэ бэшэһэн статьяем газетэдэ гаргаашьегүй даа. Саашадаа ябан ошон статья болон зурагуудни ханын газетэдэ гарадаг боложо, ниитэ зоной уншадаг томо газетэдэ толилуулха дурамни хүрэбэл даа.

Тиигэбэшье үшөө темэеэ гү, али жанраа олоодүй ябанаб. Нэгэтэ зун түрэл нютагаа ошоходом, түрэлэйм хүн Эрхүүһээ симмен тал үүлтэрэй буха бурууханиие асараад байбал даа. Наһаар бишыханшье һаа, нютагай үүлтэрэй хашарагуудһаа һураггүй томоор харагдаба. Эбэртэ бодо малай үүлтэр һайжаруулха тухайда статья бэшээ һаа, одоо гоё темэ гээшэл. Теэд шадаха гүб? Хүдөө ажахын мэргэжэлтэшье бэшэб. Хэды дахин тэрэнээ заһан байжа бэшээд, Дээдэ-Үдэ хүрэжэ ерэбэ гээшэб.

Жэнхэни буряад хэлэн дээрэ гарадаг газетымнай редакциин хүдэлмэрилэгшэд намтай һөөл илдамаар хөөрэлдөөд, саашадаа бэшэжэ, зуража байхыем дурадхаба. Иигэжэ угтаһандань уйгаргүй баясаад, үдэр бүхэндэ буряад газетээ харадаг. шагаадаг болоһомни ойлгосотой. Тиихэдэ би уһан буряадаар уншадаг болоод ябааб.

Тиигэжэ анха түрүүшымни статья «Буряад үнэндэ» хэблэгдэжэ, тэрэ гэһэнһээ хойшо түрэл газетэтээ харилсаа холбоотой байдагби. Тэрэ гэһэнһээ хойшо үдэр бүри шахуу редакцида орожо, тусхай даабари абаад лэ ошогшо һэм. Ангиин дайсадые, бөө, ламанарые, ажалдаа албан хойрогоор хандадаг хүдхэшүүлые наадалһан шог ёгто зурагуудые зурахыем дурадхадаг байгаа. Зүгөөр «Буряад үнэнтэй» дүтөөр нүхэсөөгүй һаа, шог ёгто жанрай бүтээлнүүдые зурахашьегүй байгаа һэн гүб даа, али «ФИБ» гэжэ авторшье байхагүй һэн ха.

Тэрэ гэһэнһээ хойшо гуша гаран жэл үнгэрөө. Ехэнхидээ линолеум дээрэ зурагууд хэгдэдэг байгаа. Юундэшьеб даа авторай нэрэ. обог табигдагшагүй һэн. Ангиин дайсад ара нюрганһаа маряаха, хүлгөөтэй үе байгаа ха юм. Мүнөө харахадам, ямар зурагуудынь лаб минии хаб гэжэ танихань бэрхэтэй байна.

Түрүүшын үдэрһөө эхилээд Тагар Болодон, Базар Болодон, номой хэблэлэй директор Ардын, Ц. Сампилов, Х. Намсараев, Солбонэ Туя, Мүнхэ Сарьдак, Б. Абидуев, Ц. Дон болон бусадтай дүтөөр нүхэсэжэ, тэдэнэй зүбшэл заабариие хадуун абажа, бүришье һайн, энеэдэ наадатай зурагуудые хэхые оролдогшо һэм.

Буряадай мэдээжэ зохёолшод «Үнэнэй» шог ёгто булангые, жэшээлбэл, «Гургалдайн гурбан сэсэн», «Толи мэргэн», «Алсагар Мархай», «Мархайн аша Тархай», «Будамшуу» гэхэ мэтые одоо гоёор даа, уһан буряадаар, гэдэһээ тэбэрин энеэмэ хурсаар, өөрын онсо маягтайгаар найруулан зохёожо, ажалда һаад тойбо хэгшэдтэ альган тараг эдюулдэг байгаа. Тиимэ һэн тула удхагүй, бүүдэгэр зурагуудые хэхэнь эшхэбтэр байгаа ха юм.

Нилээд олон жэлдэ Буряадай мэдээжэ поэт Ш. Н. Нимбуевтай хамта хүдэлжэ, «Фиб-Шиб» гэжэ гаршагтай ёгто үгүүлэлнүүдые саг үргэлжэ гаргуулдаг байгаабди. Шираб Нимбуевич Нимбуев өөрөө шог ёгтотой хүн байһан тула намда ходо туһалдаг, нүхэр ёһоной зүбшэл заабари үгэгшэ бэлэй.

Манай «Буряад үнэн» тэбхэр таби наһатай болобо. Үнэхөөрөөшье хүндэтэй. гоё һайхан наһан гээшэ. Хэды тиигэбэшье, манай газетэ хүгшэрөөдүй, үдэр бүри шамбай залуу, шиирэг хүсэтэй зандаа байна, байхашье.

Одоо дэмбэрэлтэй гоё ойгоорнь түрэл газетээ халуунаар амаршалаад, шог ёгто булангынь бүри хурса, зоримгой залуу, эршэтэй дорюун болохо аабза гэжэ найдаха байнаб.

Филипп БАЛДАЕВ (ФИБ),
уран зурааша.

УНШАГША, БЭШЭГШЭ БАЙҺАНДАА УРМАТАЙБ!

САГАЙ ябаса яаһан түргэн гээшэб даа! Юушье мэдээгүй байтаршни, һаншагай үһэн сайшоод ябадаг. Мүнөө үдэр бүри шахуу «Буряад үнэн» газетээ һэхэхэдээ, «Буряад хэблэлэй 50 жэлэй ойдо» гэһэн гаршаг доро толилогдоһон материал бүхэниие тон һонирхон уншанаб. Үнэхөөрөөшье ехэл һонин байна.

50 жэл! «Буряад үнэн» газетэмнай 50 наһатай болобо ха юм. Һанаад үзэхэдэ, үсэгэлдэр мэтэ эли тодоор һанагдана. Минии эдир залуу ябаха үедэ буряад хэлэн дээрэ гарадаг газетэ, журнал тон хомор һааб даа. 1930 ондо арбан зургаа наһатай ябааб. Тиихэдэ бидэнэр, залуушуулай уншадаг юумэн гэхэдэ, «Бурят-Монголой үнэн», Агада гаргагдадаг «Хамтын ажалша» гэһэн газетэнүүд бэлэй. Түрүүшын колхозуудай эмхидхэгдэжэ байһан хүлгөөтэй саг һэн. Тиихэ үедэ хуушан монгол хэлэн дээрэ хэблэгдэдэг энэ газетэнүүд бидэнэй түрүүшын үзэглэл боложо үгэһэн, эрдэм номдо һураха хэрэгэймнай эхи татаһан юм.

Ага нютагта «Бурят-Монголой үнэн» газетын нүүдэл редакци хүдэлжэ эхилээ һэн. Тэрэнэй редактораар Буряадай мэдээжэ поэт Бавасан Абидуев хүдэлжэ байгаа.

Тэрэ үедэ би Табтаанайн таряашан- залуушуулай һургуулиин табадахи класста һурадаг һэм. Газетэдэ статья, корреспонденци бэшэхэ хүсэл нэгэтэ бэшэ намда түрэдэг бэлэй. Теэд тэрэнээ хайшан гээд бэшэхээ ойлгожо ядаһан намда тон хүшэр һэн ааб даа. Тиибэшье һаа зүрхэлжэ зүрхэлжэ ерээд, 1930 оной апрель һара соо түрүүшынгээ корреспонденци аймагай газетын редакцида эльгээбэб. Тэрэ материалайнгаа хуби заяан тухай нилээд һанаагаа зобоо һэн хаб. Һургуулиин библиотекэ соо үдэр бүри ороод, аймагай газетэ ирахаб. Нэгэтэ «Хамтын ажалшын» хуудаһан дээрэ өөрынгөө материал харажархёод, этигэжэ ядаһандаа нюдэеэ аршан удаан һуубаб.

Тэрэ гэһэн сагһаа хойшо бишье даа газетэдэ материалнуудые бэшэхын хойноһоо ехэл оролдодог болошоо һэм. Би гансаараа бэшэ һэм. Манай һургуулиин шабинар Дарижаб Дамдинов, Балдан Дондоков, Батоочир Цыбиков гэгшэд мүн лэ газетэдэ материалнуудые эльгээдэг байгаа. Тэрэ үеые уншагшад һайн тухайлха ёһотой. Түрүүшын колхозуудай эмхидхэгдэжэ байһан энэ үедэ ангиин тэмсэл яһала шангадажа байгаа. Нютагай баяшуулые элирүүлхэ, тэдэнэй нюуса ябуулгануудые тодоруулха гээшэмнай аюултайшье байгаа. Хоро, үһөө һанаһан хүнүүд яһала бии һааб даа. Тиибэшье һаань бидэнэр газетын редакцида материалнуудые ходо эльгээжэ байдаг һэмди.

Мүнөө заримдаа өөрынгөө архив хаража байхада тон һонин даа. 1933 оной мартын нэгэнэй, 1933 оной апрелиин хориной «Хамтын ажалшын» номернууд юм гэршэлнэб гэхэдэ, тэрэ үеын ангиин тэмсэлтэ байдал, хурса шанга шүүмжэлэл, хамтын зөөри сахин хамгаалга, комсомол залуушуул тухай бидэнэй бэшэдэг байһые харуулна.

Таряашан-залуушуулай һургуули (долоон класс) дүүргэһэнэйнгээ һүүлээр би Сэлэнгын зооветеринарна (мүнөө М. Н. Ербановай нэрэмжэтэ хүдөө ажахын техникум) техникумдэ һурахаяа ороо һэм. Тиигэхэ үедөө Сэлэнгын аймагай «Улаан Сэлэнгэ» газетэдэ, «Бурят-Монголой үнэн» газетэдэ материалнуудые эльгээдэг һэм. Дүрбэн жэлэй туршада һураха зуураа, зунай амаралтын үедэ редакцида хүдэлдэг байһанби. Илангаяа «Бурят-Монголой үнэндэ» минии информаци, корреспонденцинүүд олоор толилогдодог һэн. «Түрүүшын табан жэл соо Үзөөнэй сомоной ниитын ба ажахын байдал үндэһөөрөө хубилба» гэһэн минии публицистическэ статья 1933 ондо «Бурят-Монголой үнэндэ» толилогдоһон юм. Тэрэл жэлдээ «Бурят-Монголой үнэн» газетын габшагай бэшэгшэ» гэһэн нэрэ зэргэдэ хүртөө бэлэйб.

Һүүлдэньшье, Халхын-Голой тулалдаанда хабаадахадаа, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай байлдаануудта ябахадаа, фронтын газетын редакцинуудай сэрэгэй корреспондент байһамби. Тэрэ сагһаа хойшо мүнөө үдэр болотор «Буряад үнэн» газетэтээ холбоо барисаагаа таһалдуулнагүйб. Мүнөө үедэ Ага нютагта хүдэлхэдөөшье, ажахы, зон нүхэд, тэдэнэй ажал хүдэлмэри тухай материалнуудые ходо бэшэжэл байхые оролдоноб. Минии түрүүшын багша байһан «Буряад үнэн» газетэ хуби заяантаймни нягта холбоотой гэхэдэ алдуу сохом болохогүй.

Дүшэ нэгэн жэлэй туршада буряад хэблэлэй хуудаһанууд дээгүүр минии корреспонденци, зураглал, очерк, басни, шүлэгүүд болон рассказуудай толилогдожо байһанда би баяртайб, омогорхожо ябадагби. «Буряад үнэн» газетэ Ага нютагта ангиин тэмсэл ябуулха, түрүүшын колхозуудые эмхидхэхэ, хүн зониие эрдэм номдо һургаха, соёлой хубисхалые улам үргэдүүлхэ хэрэгтэ айхабтар ехэ үүргэ дүүргэһэн байна бшуу. Би хүдөө нютагуудаар ходо ябадагби. Ямаршье малшан, хонишон айлайда ороходо, «Буряад үнэн» газетэ, «Байгал» журнал стол дээрэнь табяатай байдаг. Одоол тиигэхэдэнь, энэ түрэл газетынгээ ямар ехэ үүргэ дүүргэдэг байһые абаһаар лэ ойлгохош. Мүнөө буурал болоһон үбгэд. хүгшэд урдынхидаал адляар «Буряад үнэнөө» һэхэнхэй, ехэл ханалгатайгаар уншажа, нюдэнэйнгөө шэл дээшэ доошонь болгон һуудаг.

Би өөр тухайгаа олые шашахагүйб. Зүгөөр буряад хэблэлэй 50 жэлэй ойн дүтэлжэ байһан эдэ үдэрнүүдтэ үнгэрһэнөө эрьен хаража, «Буряад үнэнэй» алдарта зам тухай дахин дахин бодолгото болоноб. Зүб даа. «Буряад үнэн» газетын хэһэн бүтээһэн хэрэг далайдал адли уужам ехэ, уулада адли үндэр томо байна бшуу. Би 1962 ондо «Правда» газетын 50 жэлэй ойн баярта зорюулагдажа Москва хотодо болоһон суглаанда хабаадалсаа һэм. Хэблэлэй эдэбхитэдэй тоодо оролсожо, «Ажалдаа шалгарһанай түлөө» гэһэн медаляар шагнагдажа, СССР-эй Журналистнуудай холбооной гэшүүн болоо һэм.

Газетэдэ минии түрүүн бэшэжэ эхилхэһээ ханилһан нүхэдни олон бэлэй. «Буряад үнэн» газетын редакциин харюусалгата секретарь, харюусалгата редактор байһан Дарижаб Дугарович Дамдинов Буряадай элитэ уран зохёолшо болоо һэн. Бэлигтэй энэ хүн дайнай хүндэ хүшэр жэлнүүдэй һүүл багта наһа бараа. Тиихэдэ Балдан Дондоков гэгшэ Буркавбригадын сэрэгэй албанда байха үедөө БМАССР-эй Верховно Соведэй депутадаар һунгагдажа, республикын парламентын түрүүшын сессие нээһэн юм. Тэрэмнай 1938 ондо һэн. Балдан Дондоков 1942 оной май һарада Керчь хото шадарай хатуу тулалдаанда хабаадалсажа, баатарай ухэлөөр унаа. Батоочир Цыбиков мүнөө хүрэтэр, 40 жэлэй туршада хэблэлдэ хабаадалсаһаар. Энэ хүмнай «Хамтын ажалша» гэһэн газетын харюусалгата секретаряар, харюусалгата редактораар, «Агын үнэн» газетын редакциин таһагуудые даагшаар нилээд удаан хүдэлөө. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай инвалид, хэдэн олон орден, медальнуудай кавалер, «Агын үнэн» газетын тусхай корреспондент нүхэр Цыбиков мүнөө Алхана нютагта ажаһууна.

Удха түгэлдэр «Буряад үнэн» газетэ өөрынгөө 50 жэлэй алдарта ойе баяртайгаар мүнөө угтажа байхадаа, Коммунис партиингаа, Совет правительствынгаа сэсэн мэргэн политикые нэбтэрүүлжэ, хүн зоноо түрүү үзэл сурталаар хүмүүжүүлжэ байхал даа. Би «Буряад үнэн» газетын уншагша, бэшэгшэ байһандаа урматайб.

Д. ГОМБОЕВ,
СССР-эй Журналистнуудай холбооной гэшүүн.
Ага нютаг.

Монгол уншагшадай бэшэгүүдһээ

МИНИИ ДУРАТАЙ СОНИН

«Буряад үнэн» газетын 50 жэлэйнгээ алдарта ойе угтажа байһантай дашарамдуулан, би монгол уншагшын чин зүрхэнэй талархалые тус газетын бүхы уншагшадта, хүдэлмэришэн, хүдөө бэшэгшэдтэ, редакциин хүдэлмэрилэгшэдтэ хүргэнэб.

Би «Буряад үнэн» сониниие 1959 онһоо эхилэн, жэл бүри захижа уншадагби. 1963 ондо һургууляа түгэсхэжэ, арадай багшын нэрэ зэргэ абажа, багшын ажалтай байхадам, «Буряад үнэн» минии хамагай дуратай газетэнүүдэй нэгэн болоһон байна гэжэ сэдьхэл дүүрэн мэдэрхэ ушартайб.

Аха дүү Буряад ороной ажаүйлэдбэри, хүдөө ажахын хүгжэлтэ, соёл гэгээрэл, эрдэм наукын амжалта илалта тухай, Совет засагай илан мандахын түлөө ами бэеэ хайра гамгүй тэмсэгшэдэй баатаршалга, ажал хүдэлмэриин түрүүшүүлэй баян дүй дүршэлые харуулһан очерк, зураглал, репортаж, мэдээсэл гэхэ зэргые уншажа, зураг шэмэглэлнүүдыень үзэжэ байхада баяр омогорхол түрүүлдэг.

Тус сониндо толилогдодог «Толи», «Һургуули, түрэлхид», «Хонхо», «Эрдэм, техникын» эди шади» гэһэн гаршагтай хуудаһанууд намда, мүн манай һургуулиин багшанарта илангаяа һонин байдаг. Эдэ хуудаһануудта гарадаг зарим материалнуудые бидэ өөһэдынгөө ажалда туһаламжа болгон хэрэглэдэгбди.

Гадна «Буряад үнэн» газетын хуудаһануудта манай монгол ажалшадта онсо һонирхогдомоор материалнууд толилогдодог. Тиимэ һонин зүйлнүүдые би монголшолжо, түбэй болон нютагайнгаа хэблэлдэ үгэдэгби.

Мүн «Буряад үнэндэ» толилогдоһон шухала материалнуудые зорюута суглуулжа, олониитын дунда ябуулдаг ойлгууламжын, суртал нэбтэрүүлгын хүдэлмэридэ хэрэглэдэгби. Нэгэ үгөөр хэлэхэдэ, энэ газетэ минии бодото үнэн хани болонхой.

Дашзэвэгийн ГҮРРАГЧАА,
«Буряад үнэн» газетын уншагша, МНР-эй Арахангайн аймагай Жаргалант сомоной 8 жэлэй һургуулиин багша,

ДЕПУТАТАДАЙ ҮҮРГЭ ЕХЭ

Зарим нэгэ зон хонишоной ажал хүдэлмэриие юумэгүй бэлэндэ тоолодог заншалтай. Үдэрһөө үдэртэ үнөөхил хэһэн юумэеэ хэжэ байхаш, мүртэй һониншье юумэниинь үгыл даа гэлсэхэ. Юумэ ойлгоогүй, бэеэ дээгүүр абхуулдаг хүн лэ иимэрхүү һаналтай байдаг гээшэ ха.

Хонишоной ажал хүдэлмэри хүнгэн бэшэ даа. Теэд нэтэрүү оролсоһоо гадна, баян дүй дүршэл, олон юумэ мэдэхэ хэрэгтэй болодог. Хонинойнгоо үүлтэр лажа һайжаруулха, уһалха, эдеэлүүлхэеэ, жэлэй дүрбэн сагта тобир тарган байлгахаяа һайн мэдэхэ шухала бшуу. Эгээл тиигэбэл, зүб мүрөөр ажалаа ябуулжа, үндэр амжалта туйлажа болоно.

Би олохон жэлэй туршада хонин ажалда хүдэлжэ байнам. Малша айлай бүлэдэ түрэһэн тула лажа хони харууһалхаяа бүри бага байхаһаа мэдэхэ һаабзаб даа. Теэд үнэн дээрээ хониндо ороод байхадаа, үшөө олон юумэ ойлгоогүй ябаһанаа мэдэрээ һэм. Дүй дүршэл гээшэ нэгэ үдэрөөр бэшэ. һара, жэлээр олдодог шуу., нажар-намартаа, үбэл-хабартаа хонидоо хаана бэлшээбэл дээрэб гэжэ мэдэжэ абааб. Зоотехническэ захяа заабари нарин нягтаар сахидаг, хонидоо нэгэ үедэ туһалдаг, бэлшээридэнь гаргадагби. Оролдолгын аша үрэ хэзээдэшье харагдадаг лэ ха юм. Жэл ошохо тума ойлгоогүй юумэеэ ойлгожо, улам шударгыгаар хүдэлжэ эхилээб.

Жэлэй байгаалиин уларил хүндэ бэрхэшээл тохёолдуулаа гээшэ һааб даа. Хэды тиигэбэшье минии даажа байһан отара 100 эхэ хонин бүриһөө 107 толгой хурьга абажа, бүрин бүтэнөөр эндо оруулжа шадаа. Энэмнай горитой амжалта гэжэ тоолохо байна. Юуб гэхэдэ, манай эндэхи иимэ байдалда 100 хонин бүриһөө 100 хурьга абаха гээшэ тиимэшье бэлэн хэрэг бэшэ юм.

Отарадамнай намһаа гадуур үшөө хоёр хүн хүдэлнэ. Эдэ хэд ба гэхэдэ, Ольга Очировна Данзанова, Намдагмаа Алгашеевна Мутунаева гэгшэд болоно. Мүнөө 613 толгой түрүүшынхеэ түрэхэ хонидые даажа абаабди. Үнгэрэгшэ зунай хэды бороо хуратайшье һаань, үбһэ тэжээл бэлдэлгын үедэ аймаг дотор эрхим һайнаар хүдэлжэ, үндэр амжалта туйлаһан суута хонишон, СССР-эй Верховно Соведэй депутат Цыбикжап Аюшеевна Бадмаева бии юм. Тэрэнэй туйлаһан амжалта одоошье атаархамаар даа. 1971 ондо нүхэр Бадмаева 100 эхэ хонин бүриһөө 127 хурьга абаа. Бүри һаяшаг Цыбикжап Аюшеевна Эхэ оронойнгоо ниислэл хото Москвада болоһон СССР-эй Верховно Соведэй ээлжээтэ сессиһээ бусажа, дуулаһан, хараһан үзэһэн тухайтаа һонирхолтойгоор хонишодто хөөрэжэ үгөө. Саашадаа Бадмаевагай баян дүй дүршэлыень хэрэглэн, амжалта тээшэ эрмэлзэхэ байһанаа мэдүүлнэбди.

Би өөрөө түрүүшынхеэ Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутадаар һунгагдааб. Арад зонойнгоо үзүүлһэн иимэ үндэр этигэл найдабариие бодотоор харюулхын түлөө бүхы хүсэ шадалаа гарган, эсэшэ сусашагүйгөөр хүдэлхые оролдохоб.

Һунгагшадайнгаа эрилтэ гүйлтые, хэр зэргээр дүүргэжэ байһан тухайгаа эндэ тобшо тэдыгээр хэлэхэ дуран хүрэнэ.

Хэнэйшье мэдэһээр, манай аймаг һаяшаг бии болгогдоо гээшэ ааб даа. Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй ээлжээтэ сесси дээрэ 400 үбшэнтэнэй хэбтэхэ больница аймагай түбтэ барюулха, Могойтын хүдөө ажахын техникын запчастьнуудые хадагалха склад 1973 он болотор барюулха дурадхал һунгагшадайнгаа зүгһөө оруулһан байнам.

Совхозн... машинаар үшоол дутамаг. Һургуулиин үхибүүдые зөөхэ гү, али аймагай центр олооро суглаанда ошохо болоходо ходо түбэгтэй байдаг. Тиимэһээ автобус абабал һайн һэн гэһэн дурадхал совхозой хүдэлмэришэд болон алба хаагшад зүб оруулһан юм. Энэ асуудалаарнь дээшэнь хандахадамни, 20 хүнэй һууха автобус үгөө. Мүн энэ жэлдэ совхозойнгоо клуб саг соонь һайнаар һэльбэн заһабарилха хүдэлмэриень түргэдхэһэн байнаб. Мүн тиихэдэ нютагтаа шэнэ соёлой байшан барюулха асуудал табижа байнхайб.

Депутат хүнэй харюусалга ехэ. Хубиингаашье хэрэгээр хандаха ушарнууд али олон гарадаг. Хүн бүхэнэй эрилтэ гүйлтые хангахын хойноһоо оролдодог, абажа боломоор хэмжээнүүд саг соогоо абтадаг гээшэ. Багаханшье дутагдалнуудай хажуугаар һанаа амгалан гаража болохогүй бшуу.

Туйлаһан туйлалтаараа һанаагаа амарангүй, саашадаа эршэмтэй һайнаар хүдэлжэ, дабхар ехэ амжалта туйлахын түлөө оролдохо байһанаа мэдүүлнэм.

П. АЮШЕЕВА,
Хурамхаанай аймагай Аргатын совхозой хонишон, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутат.

АТОМАЙ элшэ хүсэ амгалан тайбан ажабайдалда үргэнөөр хэрэглэхэ талаар Советскэ Союз болон Германиин Демократическа Республика эдэбхитэйгээр харилсан ажалладаг юм. Энэ талаар һүүлэй үедэ үргэн ехэ ажал хүдэлмэри хэгдээ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Россендорфдохи ядерна шэнжэлгэ хэлгын түбэй институтда генератор-тандем тодхон табигдажа байна. Тус генератор Ленинградай электрофизическэ аппаратурын институтда бүтээгдээ. Совет болон немец мэргэжэлтэд хабсаралгын хүдэлмэри хэнэ.

АДН—ТАСС-ай фото.

ИНДИ, ПАКИСТАНАЙ ХООРОНДОХИ ХЁМОРООН

Эдэ тулалдаанuудай урда тээхи түүхэ

Үшөө 1947 ондо Британиин колонии газар дээрэ бэеэ даанхай хоёр гүрэн—Инди, Пакистан гэгшэд бии болоһон байгаа. Энээнэйшье асуудалда Британска колониализмын муухай удха шанар илэ тэршээ гараа һэн: урдань нэгэ колони байһан газарые шажан мүргэлэй шэнжээр хоёр гүрэн болгоо бшуу. Иигэжэ Индостан арал дээрэ ажаһуудаг арад зоной хоорондо шажан мүргэлэй болон үндэһэнэй хёморооной үндэһэн һэн байгаа.

Илангаяа Зүүн Пакистан хүндэ байдалда ороо һэн. Эндэ бенгалецүүдэй 98 процент ажаһуудаг. Пакистанай энэ хубидань 200 жэл соо эзэмдэжэ байхадаа, Британска колониализм эгээл зэрлиг муухай үлэгдэл орхижо арилаа: эгээл харанхы байдал, промышленность огто байгаагүй, эгээл энгэнги хүдөө ажахы, арад зонойнь үзэг бэшэг мэдэхэгүй, үбшэн үлэн хооһон байдал, иимэ лэл үлэһэн байгаа.

Баруун Пакистанай баян, экономическа хүсэтэй байдалтай буржуази хүтэлбэрилэгшэ—ноёдто, шэдтэ түшэглэн, Зүүн Пакистандахи бүхы засагай газар ээзэлжэ үрдиһэн юм. Иигээд байхадаа, үнэндөө Зүүн Пакистан Баруун Пакистанай провинци — түүхэй эд үгэдэг газар болоһон байгаа.

Баруун ба Зүүн Пакистанай иимэ адли бэшэ, дулдыданги үүргыень иимэ баримтануудһаа харуулжа болоно. Ороной национальна доходой 70 процентнь Баруун Пакистанда хүртэдэг байба. Тиин гэһээнь, энэ ороной зүүн хажуудань бүхы арад зонойнь 60 процент—75 миллион шахуу зон ажаһуудаг. 1950—1955 онуудта Зүүн Пакистанай экономико хүгжөөхэ хэрэгтэ ороной бюджедэй табанай нэгэ хуби һомологдоо һэн. 1969—1970 онуудта Зүүн Пакистанай хубинь 36 процент болоо. Захиргаанай зургаануудта хүтэлбэрилхы тушаалнуудай 85 процентыень баруун пакистанайхид ээзэлжэ байдаг юм. Сэрэгэй алба хаагшадай арбанай юһэниинь Баруун Пакистанһаа заатагүй байдаг хуулитай. Правительствын зургаанда, зэбсэгтэ хүсэнүүдтэ ямар нэгэн тушаалда нэгэшье бенгалец байхагүй.

Бенгалецуудые үндэһэ яһанайнь талаар доромжолхо хараа шугам бэелүүлэгдэдэг байба. Үшөө 1953 ондо Баруун Пакистанай засагаархид Зүүн Пакистанай бүхы эмхи зургаануудта, захиргаануудай газарнуудта Баруун Пакистанай урду гэжэ хэлэ хүсөөр нэбтэрүүлхэ һэдэлгэ хэһэн байгаа. Энэ ушархадаа арад зоной үмэнэһөө буруушаалга, буһалгаа нэгэнтэ бэшэ үүсхэдэг, энэнь һүүлэй һүүлдэ Бенгалиин сэрэгшэдые буудалгаар дүүргэдэг байба.

Баруун Пакистанай засаг түрынхид бүхы дэлхэй дээрэ элитэ болоһон Бенгалиин поэт — Рабиндранат Тагорые «хорихо» гэжэ һэдэһэн юм.

Баруун Пакистан колониализмын эгээл муухай ёһо гуримаар бенгалецуудые доромжолдог, мүлжэдэг байба.

Иимэ болоһонһоо ... Бенгалиин арад зон Баруун Пакистанай зүгһөө иимэ харшалалга, газаашалалга удаан тэсэхэ аргань үгы байба. Национальна сүлөөрэлгын түлөө тэмсэл Пакистанай гүрэнэй үшөө түрүүшын жэлнүүдһээ эхилһэн түүхэтэй.

Баруун Пакистанай хүсэрхэлгэдэ һүүлэй жэлнүүдтэ Бенгалиин арад зоной тэмсэл илангаяа үргэдэжэ хурсадаһан байна. Энэ провинцида Музаффар Ахмедэй арадай национальна парти, таряашадай хүдэлөөнэй ветеран Хашани гэгшын арадай национальна парти, Муджибур Рахманай арадай лигиин ажал ябуулга улам эдэбхитэй болоһон байна. Ондо ондоо хараа шугамтайшье һаа, эдэ партинууд национальна автономиин болон демократическа үндэһэн хубилалтын программатайгаар тэмсэл хэдэг байгаа.

Арадай лигиин ударидагша Муджибур Рахман Зүүн Пакистанай арад зоной тон олонхииень нэгэдүүлжэ шадаһан юм. 6 бүлэгүүдһээ бүридэһэн программа соогоо өөрынгөө эрилтэ тодорхойлоо һэн. Энээнэйнь удха гэхэдэ, Зүүн Пакистанда экономическашье, политическашье автономи олгохо гэһэн юм. Энэ программын ёһоор арад зоной һунгаһан Зүүн Пакистанай правительство (Баруун Пакистанай зүгһөө хамааралсалгүйгөөр) дотоодынгоо бүхы асуудалнуудые: экономико, худалдаа наймаа, арадай гэгээрэл, элүүрые хамгаалга хүгжөөхэ хэрэг өөһэдөө шиидхэхэ ёһотой байгаа. Зүүн Пакистанһаа гадаадын гүрэнүүдтэ худалдагдадаг эд бараанай олзо доход гол түлэб эндээл хэрэглэгдэхэ ёһотой байһан юм. Имагтал гадаадын политика болон оборонын асуудалнууд лэ түбэй правительствын бэелүүлхэ хэрэг байгаа.

Орон дотороо демократическа болон социальна үндэһэн хубилалтануудые үргэнөөр үнгэргэхэ гэжэ Муджибур Рахманай программа хараална. Хүнэй гол шухала эрхэ — сүлөөтэ ёһоор үгэ хэлэхэ, хэблэхэ, өөһэдынгөө хараагаар шажанда шүтэхэ—иимэ эрхэ хүндэ олгогдохо байба. Газар багатай хүнүүдэй болон батраагуудай аша туһа хараадаа абажа, газарай реформо хэхээр таряашадые найдуулһан юм. Предприятинуудые ударидаха, тэрэнэй олзо доход хубаалгада хүдэлмэришэдэй хабаадаха эрхэ олгогдохо байба.

СЕНТО ба СЕАТО гэдэг сэрэгэй бүлэглэлнүүдһээ шууд түргэнөөр гараха, пакистано-американска сэрэгэй хэлсээ үгы хэхэ гэжэ парти уряалаа. Советскэ Союзтай, социалис оронуудтай болон хүршэ бэшэ гүрэнүүдтэй хани барисаанай харилсаануудые хүгжөөхэ гэжэ партиин программа соо хараалагдаһан юм.

Партиин энэ программые арад зоной олонхинь дэмжэһэн байна. Пакистанай дээдын засагай зургаан—национальна ассамблейдэ үнгэрэгшэ жэлэй декабрь һарада болоһон һунгалтануудта энэ парти ехэ илалта туйлаа: Зүүн Пакистанай 169 мандадһаа 167-ень энэ парти абаһан байна. Тиихэдэ провинциальна суглаанай һунгалтануудта энэ парти үшөөшье ехэ амжалта туйлаа, мандадтай 100 процентые абаа. Иигээд байхадаа, энэ парти өөрынгөө программые бэелүүлхэ мандат арад зонһоо абаа бшуу.

Зүгөөр сэрэгэй засагаархид Зүүн Пакистанай олонхи арад зоной хүсэл эрмэлзэлгэ дүүргэхэ бэшэ, харин эдэнэр алалга хюдалгын замда ороо—Зүүн Пакистанай арад зониие, арадай лигиин бүхы организацинуудые үй бута сохиһон байна.

ТАСС. **В. ВАВИЛОВ.**

САЯАНҺАА ВИТИМ ХҮРЭТЭР

ДҮШЭН ЖЭЛЭЙ БАЯР

Улаан-Үдын Илалтын проспектдэ оршодог хүгжэмэй училищиин байшангай концертын уужам зал соо ниислэлэймнай олониитын түлөөлэгшэд, багшанар, һурагшад үсэглэлдэр олоороо суглараба. Тэдэнэр П. И. Чайковскиин нэрэмжэтэ хүгжэмэй училищиин ойн баярай суглаанда хабаадахаяа ерээ бшуу.

Хүгжэмэй училищиин директор З. Б. Тогочеева «Училищиин 40 жэл» гэһэн элидхэл хэжэ, тэрэнэй хүгжэлтын зам тухай тодорхойгоор хөөрэжэ үгэбэ. Суглаанда уригдаһан олониитын түлөөлэгшэдэй зүгһөө олон нүхэд амаршалгын үгэ хэлээ.

Һүүлээрнь училищи дүүргэһэншье, мүн мүнөө үедэ һуража байһан шабинарайньшье хабаадалгатайгаар һонирхолтой ехэ концерт болоо. Ородой болон баруунай классигуудай, мүнөөнэй совет композиторнуудай, буряад хүгжэмшэдэй зохёолнууд концертын программые шэмэглээ.

Ц. ЦЫРЕНОВА.

Түрэл училищидаа

Дүшэн жэл ута наһан бэшэл
даа —
Дүлэ бадарма залуу хаһандаа
Түрэл хүгжэм дуунайм
училищи,
Түрэһэн үдэрөө тэмдэглэжэ
байнаш даа.
Үндэһэн буряад соёлоймнай
Үлзы гуламта болоһон
Хүгжэмэйнгөө училищие
Хүндэтэ ёһоор амаршалжа,
Театрнуудай зүжэгшэдые,
Түрүү бэлигтэ хүгжэмшэдые,
Жэмбүүрхэн хоолойтой
дуушадые
Жэгтэй гоёор хүмүүжүүлһэн
Ашата нангин үүргыешни,
Амжалта, илалтыешни
магтанаб.
Үндэр хэрэгээ бүри һайнаар
Үргэлжэлүүлхэшни болтогой!

***

Дайнай һаяхан лэ дүүрэһэн
Дурасхаалта жэл бэлэй.
Холбоо уужам Буряадайнгаа
Холо ойрын нютагуудһаа
Шадахадал ном үзэхөө,
Шадабари мэргэжэл олохоо
Үдын город ерэһэн
Үетэн нүхэд бидэнние
Ранжуров үйлсын наймадахи
гэр
Альга дэлгээн угтаа һэн —
Театр-хүгжэмэй училищи
Таатай һэн даа, алдар
нэрэшни!
Һайхан дүрбэн жэл соо
Һаруул эрдэм шудалаабди.
Эндэ бидэнэр өөһэдыгөө
Элирүүлэн таняабди.
Ямар замаар ябахаяа
Яһала мэдэжэ абаабди.
Ажабайдалаймнай харгые
Алдуугүйгөөр сэхэ зааһан
Ашата үндэр багшанараа
Амаршалжа доро дохинолби.
Дүшөөд жэлэй саада тээ
Дүлэтэ эдир наһандаа
Энэл искусствын техникумые
Эрхимээр дүүргэжэ гараһан
Уран бэлигтэ зүжэгшэд —
Уласай габьяата артистнар
Генинов, Гармаева, Халматов
(Гэрэлтэ дурасхаалынь мүнхэ
лэ),
Бултанда мүнөө мэдээжэ
Буянто Аюшин, Миронов —
Манай хүндэтэ багшанар,
Мартагдахагүйл ажал
хэрэгтнай,
Зүжэгэй шадабари манда
заажа,
Зүрхэнэйнгөө ольһо
дамжуулаат.
Һайнта даа, багшанарнай,
Һайнши даа, училищимнай!
Эдир залуу хаһадамнай
Эршэ зориг нэмээһэн,
Искусствада дурлаха
Энхэргэн сэдьхэл хэшээһэн
Олонние нэрэшүүлһэн
училищияа
Омогорхон хододоо һанадагбди.
Илалтын талмайе шэмэглэн,
Искусствын түб газар оршоно.
Мантан сагаан байшангайнгаа
Малагар, тологор гэрэлтэй
Жаран зургаан шагаабаряар
Жаргалта Буряадаа шэртэжэ,
Үндэр хэрэлсы,
Үргэн үүдээрээ
Үндэр бэлигүүн сэдьхэлтэнние,
Үнэн бэлигтэ эдиршүүлые
Урма баяртайгаар
Угтан байналши,
Хүхюутэй, согтой, үндэһэн
Хүгжэмэймнай училищи!

Гунга ЧИМИТОВ,
1945-49 онуудай һурагша.

ЦЫРЕН-ДУЛМАМНАЙ ЭХЭ-ГЕРОЙ БОЛОБО

Захааминай аймагай гүйсэдкомой түрүүлэгшын орлогшо нүхэр Ц-Д. Ц. Дугаров «Эхэ-Герой» гэһэн алтан медаль Цырен-Дулма Батуевна Батуевада һая барюулба.

Нүхэр Цырен-Дулма Батуевна юһэн хүбүү, нэгэ басага элүүр энхээр хүмүүжүүлжэ байна.

Эгээл ехэ үринь болохо Юрий хүбүүниинь мүнөө нютагтаа хүдэлмэрилнэ. Тэрэнэй дүү Борисынь 10-дахи класста һурана. Тиихэдэ үшөө табан хүбүүд һургуулиин класс бүхэндэ шахуу һуража ябадаг. Бимба Жаргал хоёр үглөө бүри сад-яслида ошодог. Эгээл бишыхан Идамба (3-дахи жэлдээ ябана) гэртээ эжы, баабайтаяа үлэдэг юм.

Эхэ-Герой болоһон Цырен-Дулма Батуевна 1942 ондо дүрбэн класс дүүргээд, трактористын нэгэ жэлэй курсада һураһан. Курсаяа амжалтатайгаар дүүргэһэнэй удаа 1943 онһоо 1953 он болотор таһалгаряагүйгөөр түрэл колхоздоо трактористаар хүдэлмэрилөө бэлэй. Арбан жэл соо хэһэн ажал һайн лэ мэдэгдэхэ болоо ааб даа.

Харин хадамда гаража, нарайлха болоходоо, сельпогой конторо арилгагшаар ороһон юм. Тэрэ ажалдаа ябаһаар байтарнь, 10 жэл мэдэгдэнгүй үнгэршоо, зургаан үхибүүтэй болоо.

1962 онһоо эхилэн мүнөө болотор һургуулида техничкээр хүдэлмэрилнэ бшуу.

Би эндэ он жэлнүүдые юундэ багсалан харуулбабиб гэхэдэ, олон үхибүү дээрэ дээрэһээнь түрэбэшье, энэ эхэнэр ажалтай хэзээдэшье хахасаагүй, хэжэ байһан хүдэлмэриеэ дүүргэжэл байгаа гэжэ тэмдэглэхээ һанаа хүм. Энэмнай үхибүүдээ тэбэреэд, ажалгүй һуужа шадаха хүн бэшэ хаям даа.

Хүүгэдэй эсэгэ Буянтуев Бато-Мунко Бамбарович гээшэ райпо-до ажалладаг. Цахир тосхондо гастроном барилсана.

Арбан үхибүүдэй аба, эжы болоһон Цырен-Дулма Батуевна Бато-Мунко Бамбарович хоёрто ерээдүйн коммунис обществын гэшүүдэй эрилтэдэ харюусамаар хүнүүдые хүмүүжүүлхыень хүсэн, бүхы һайн һайханиие ажабайдалдань юрөөе.

Б. ДОРЖИЕВ.

ШАМДАН ТАНИЛСАГТЫ

В. И. Ленинэй 100 жэлэй ойн баярта зорюулагдаһан «Советская Россия-4» гэжэ уран һайханай выставкэ Эхэ ороноймнай ниислэл хото Москвада 1970 оной зун унгэргэгдэһэн юм. Тиихэдэ тэндэ хоёр мянга гаран хүдэлмэри харуулагдаа бэлэй.

Ойн баярай тэрэ ехэ выставкэдэ табигдаһан эгээл һайн хүдэлмэринүүдые манай республикын ажалшадта харуулхаяа Москвагай нүүдэл выставкэ Улаан-Үдын уран һайханай музей соо уржадэр нээгдэбэ.

Россин Федерациин элдэб хотонуудай уран зураашадай хэтэдээ мүнхэ ленинианада зорюулһан 150 гаран хүдэлмэритэй бидэнэр нэгэ һарын турша соо танилсаха байнабди. Тэдэнэрэй дунда СССР-эй уран һайханай Академиин бодото гэшүүн, гүрэнэй шангай лауреат, СССР-эй арадай уран зураашa В. М. Орешковэй «Архитектор Катониной портрет», РСФСР-эй габьяата уран зураашa П. М. Зароной «Нүхэр Лениндэ», СССР-эй арадай уран зураашa О. Г. Верейскиин «Эхэтэеэ уулзалга. Стокгольм, 1910 он» гэһэн зурагууд болон бусад бэлигтэй уран зураашадай хүдэлмэринүүдые хужарлан хараха байхат.

Москваһаа ябаһан тус выставкэтэй Ульяновск, Барнаул, Красноярск, Эрхүү городуудай ажалшад һонирхон танилсаһан байна.

Выставкэ нэгэ һара соо хүдэлмэрилхэ гэжэ үшөө дахин һануулая. Тиимэһээ тэрэниие шамдан харахыетнай дурадханабди.

В. ТОКТОХОЕВА,
манай корр.

АГУУЕХЭ ПОЭДЭЙ ОЙДО

Яруунын аймагай түб Нарһата һууринай библиотекэнүүд соо ородой агуу ехэ уран зохёолшо Н. А. Некрасовай 150 жэлэй ойдо зорюулагдаһан баяр ёһололой үдэшэ тэмдэглэгдэбэ.

ВЛКСМ-эй Яруунын райкомой секретарь Э. Будаев поэдэй творческо зам тухай элидхэл хэээ. Элидхэлэй һүүлээр уран гоёор шүлэгуншагшадай конкурс эмхидхэгдэһэн байна.

В. БАЙБОРОДИН.

Новоселенгинскын интернат һургуулида мүн лэ һонирхолтой ушар болоо. Поэт Н. А. Некрасовай эдир наһан тухай библиотекын хүдэлмэрилэгшэ Н. Н. Кожина хөөрөө. Тэрэнэй һүүлээр «Ород эхэнэрнүүд» гэһэн поэмэһээ нэгэ хэһэг нютагай артистнуудай хүсөөр суглараагшадта харуулагдаа.

«Ород эхэнэрэй хуби заяан Н. А. Некрасовай творчество соо» гэһэн темээр хөөрэлдөөн Гусиноозёрскын оёдолой фабрикада болоо. Агуу ехэ поэдэй ажабайдал зохёохы ажал ябуулга тухай партийна организациин секретарь Е. Ц. Коновалова элидхэл хээ.

Энэ хөөрэлдөөнэй урда библиотекарь Т. Размахина бэлэдхэлэй горитой хүдэлмэри ябуулһан байгаа.

Л. СЛЮНИНА.

АЖАЛДАШЬЕ, АЛБАНДАШЬЕ

Даша Цырен-Доржо хоёр һургуулида эрхимээр һурадаг байһан. Мүн ажалдашье габшагай, шударгынууд һэн. Зунай амаралтын үедэ түрэл колхоздоо тэдэ хоёрой хабаадалсаагүй ажал байдаггүй шахуу һааб даа. Юрэдөөл, һургуулидашье, ажалдашье хүбүүдэй абьяастайе нютагаархиниинь һайн мэдэдэг байһан юм. Харин эдэ хоёрнай мүнөөшье сугтаа ябаһаар. Совет Армиин Далайн сэрэгтэ суг алба хэнэ. Түрүүн Хабаровск хотодо һуража байтараа, Номгон далай эльгээгдээ һэн.

— Хүбүүднай сэрэгэй албанда даа. Һайн лэ албаяа дүүргэхые оролдонобди гэжэ бэшэдэг лэ даа,—гээд хүбүүдэй эсэгэ Жугдэр Хайдапович Мандагаев хөөрэнэ.

Ж. Х. Мандагаев дайнай инвалид, тиигэбэшье колхоздоо арга шадалаараа туһа хүргэдэг. Хабар болохолоор дошхон горходой уһа ногтолжо, элдин дайдынгаа хүрьһые ундалуулдаг. Теэд гансашье энэ бэшэ ааб даа. Жугдэр Хайдапович барилта дээрэ горитой хубитаяа оруулжа байдаг.

Хүбүүдэй эжы Дулма Шараповна тухай хэдэн үгэ хэлээе. Тэрэ арба гаран үнеэдые һаажа, ашаг шэмыень арьбадхан ажаллажа ябана. Имагтал энэ ажалда гуша гаран жэл соо хүдэлнэ бшуу. Хүбүүдэй эжы аба хоёр хэниинь хэн гэшэгүй хүдэлмэришэ юм.

Даша, Цырен-Доржо Мандагаевтанай саашанхи зорилго юуб гэхэдэ, албаяа түгэсхөөд, институтта орохо хүсэлтэй. Тиигэжэ мэргэжэл абаһанай һүүлээр түрэл колхоздоо хүдэлхэ юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Даша, Цырен-Доржо Мандагаевтан.

Д. ДУГАРОВАЙ фототекст.

«СОВЕТСКАЯ РОССИЯ» ГАЗЕТЫН ШАНДА

Мүнөөдэр Буряадай АССР-эй 25 жэлэй ойн нэрэмжэтэ стадион дээрэ «Советская Россия» газетын шанда хүртэхын түлөө конькигаар зонын мүрысөөн эхилбэ.

Тус мүрысөөндэ хабаадахаяа Сибирь болон Алас-Дурна зүгэй найман область, хизаар, автономито республикануудай хурдан конькишад сугларaa. Зонодо шалгарагшад Киров хотодо декабриин 22-то үнгэргэгдэхэ финалда хабаадалсаха юм.

Манай Буряад республика дотор конькигаар урилдаан яһала хүгжэжэ, олоной анхарал татадаг болонхойнь мэдээжэ. Суута мастернууд 500 метртэ дэлхэйн чемпион Людмила Титова, Н. Боброва, Василий ба Тамара Шевчугтан болон бусад Буряадай конькиин һургуулида хүмүүжүүлэгдэһэн байна бшуу.

«Советская Россия» газетын шанда хүртэхын түлөө Шэтэ хотодо үнгэргэгдэһэн нёдондо жэлэй мүрысөөндэ манай республикын конькишад нэгэдэхи һуури эзэлээ бэлэй.

Мүнөө жэлшье түрүү һуурияа манай түргэн гүйгшэд алдаха дуратай бэшэ ааб даа. Түрэл Буряадайнгаа нэрэ хүндэ хэд хамгаалхань гээшэб гэбэл, СССР-эй спортын хүндэтэ мастер Вячеслав Щеглатов, спортын мастернууд Сергей Воронин, Сергей Можаев, Валерий Мунгалов, Маргарита Семёнова, спортын мастерта кандидадууд А. Деревянко, Ю. Горбунов, Д. Бекбулатова, С. Бородавкина болон бусад болоно.

Магаданай болон Амарай областиин команданууд уридшалан мандаа ерэө. Амарай конькишадай дунда Алас-Дурна зүгэй зонын оло дахин чемпион болоһон мастернууд А. Ленский, В. Красицкий ба Лидия Долгова гэгшэд бии.

«Советская Россия» газетын шангай мүрысөөндэ амжалта хүсэе.

А. БУТХАЕВ.

ХИЛЫН Саанаһаа

РАДИО ТЕЛЕФОН ТЕЛЕГРАФ

БҮХЭДЭЛХЭЙН КОНФЕРЕНЦИ ЗАРЛАХА ТУХАЙ

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). ООН-ой Генеральна Ассамблейн XXVI сессиин зүблэхэ зүйлэй тон шухала асуудалаар шиидхэбэри баталан абаба. Буу зэбсэгүүдые хуряалгын асуудал зүбшэн хэлсэхын тула бүхэдэлхэйн конференци зарлаха тухай резолюци һайшаагдаа.

Социалис ба хүгжэжэ байгаа 27 ороной дурадхаһан резолюциинь зохихо бэлэдхэл хэһэнэй һүүлдэ буу зэбсэгүүдые хуряалгаар бүхэдэлхэйн конференци зарлаха тухай асуудал һайтар хаража үзэхын тула энэ дары зохихо ябуулгануудые хэхэ шухала гэһэн этигэл элирхэйлнэ.

АЮУЛГҮЙН СОВЕДТЭ

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). Аюулгүйн Совет Индостанай хахад арал дээрэхи байдал тухай асуудалые декабриин 16-да зүбшэн хэлсэжэ үргэлжэлөө.

Соведэй гэшүүд Индиин гадаадын хэрэгүүдэй министр С. Сингхын мэдээсэлые заседаниингаа эхин дээрэ сонособо. Зүүн Пакистанай национально-сүлөөрэлгын хүсэнүүд илалта түйлажа, энэ районгдохи дайнай ябуулганууд дүүрээ, хилын баруун участогтахи дайнай бүхы ябуулгануудые өөрын зүгһөө болюулха гэһэн шиидхэбэри Индиин правительство абаба гэжэ тэрэ мэдүүлээ. Пакистан тушаа газар уһанай талаар ямаршье нэхэбэри Индидэ байгаагүй юм, байхашьегүй гэжэ Сингх онсолон тэмдэглэбэ.

Хитадай делегаци өөрынгөө харша тактикые үргэлжэлүүлэн, Совет оронние хардаһан ээлжээтэ бэшэмэл мэдүүлгэ тараагда, Инди тушаа харша үгэнүүдые хэлээ.

Заседани дээрэ үгэ хэлэһэн хэдэ хэдэн делегадууд дайнай ябуулга өөрын зүгһөө болюулха гэһэн Индиин правительствын шиидхэбэриие һайшаабад. Индиин гадаадын хэрэгүүдэй министр С. Сингх Соведэй гэшүүдэй асуудалда харюусан, иигэжэ тэмдэглээ: эб эетэй байхые үнэн зүрхэнһөө эрмэлзэдэг Индиин энэ тодорхой ябуулгада Пакистан мүнөө хүрэтэр харюу үгөөгүй байһаар.

Шэнэ оршон байдалай тохёолдоһонтой дашарамдуулан, яаралтай зүбшэлгэнүүдые хэхын тула заседанияа забһарлуулха гэжэ Совет шиидхэбэ.

ИНДОСТАНАЙ ХАХАД АРАЛ ДЭЭРЭХИ ОРШОН БАЙДАЛ

Зүүн Бенгалиин ниислэл Дакка хотын гарнизон байһан пакистан сэрэгүүд зэбсэгүүдээ тушааба, тэрэшэлэн генерал Ниази үгэ дуугүй капитуляци хэхэ тухай актда Пакистанай командованиин нэрэһээ гар табиба гэжэ Индиин премьер-министр Индира Ганди декабриин 16-да Арадай палата дээрэ мэдээсээ.

Бангла дештэхи манай үг зорилго хизаарлагданги байһан юм. Ороноо дарлалтаһаа сүлөөлхэдэнь Бангла дешэй арад зондо, «Мукти бахинида» туһалха, тэрэшэлэн манай орондо эсэргүү ээзрхэг түримхэй ябуулгые зайсуулха үг зорилготой байгаабди. Тиимэһээ Индиин сэрэгүүд Бангла дешэй территори дээрэ хэмһээ үлүү удаан үлэхэгүй байха гэжэ премьер-министр хэлэбэ.

Женевскэ конвенциин гол ёһонуудтай хүсэд зохилдуулан, пакистан плендэйхидтэ хандаха гэһэн захиралта Индиин зэбсэгтэ хүсэнүүдтэ үгтэнхэй гэжэ Индира Ганди онсолон тэмдэглэбэ. Мүн тиимэл захиралта «Мукти бахиниин» командовани өөрынгөө сэрэгүүдтэ үгэһэн байха.

Парламентын гэшүүдтэ зорюулһан нүгөөдэ мэдүүлгэ дотороо Индира Ганди иигэжэ мэдээсэбэ: «Индиин правительство хэрэгтэгүйдэ шуһанай адхаралга болюулха, хүнэй гэмтэлгые зайсуулха зорилгоор декабриин 17-до нютагай сагаар 20 часһаа (Москвагай сагаар 17 час 30 минутаһаа) баруун фронт дээрэ хаа хаанагүй буудалдаа зогсоохыень сэрэгүүдтээ захираа: «Пакистанай правительствын зүгһөө зохихо харюу дары абтаха бээ гээд үнэн зүрхэнһөө этигэнэбди» — гэжэ Индира Ганди нэмэбэ.

Индиин правительствын тусхай түлөөлэгшэ Делидэ болоһон ээлжээтэ пресс-конференци дээрэ иигэжэ мэдээсээ гэбэл: Бангла дешэй граждан захиргаан үглөө үдэрһөө бүхы хэрэгүүдые гартаа абахань. Баруун Пакистанай эзэмдэлгын сэрэгүүдэй тохёолдуулһан «эмхи гуримгүй байдал усадхалгын» түлөө, тодорхойлон хэлэбэл, орон дотор тааруу оршон байдал һэргээлгын, хашагдан зугадагшадые орон нютагтань бусаалгын түлөө харюусалгые мүнөөнэй оршон байдалда «Мукти бахиниин» нэгэдэмэл командовани, Индиин сэрэгүүд дааха болоно гэжэ тэрэ түлөөлэгшэ мүн лэ тэмдэглэбэ.

(ТАСС).

Зүүн Пакистандахи Бойра һуурин шадар Индиин хилые дабажа ороһон Пакистанай сэрэгые Индиин зэбсэгтэ хүсэнүүд бута сохибо.
ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Индиин сэрэгэй плендэ абаһан дайсанай техникэ.
ТАСС-ай фотохронико.

БУУДАЛДАА БОЛЮУЛХА ТУХАЙ ЗАХИРАЛТА

РАВАЛПИНДИ. (ТАСС). Пакистанай президент Яхья Хан баруун фронтдохи буудалдаа болюулха тухай Индиин дурадхалые зүбшөөн абаа. Декабриин 17-до Гринвичэй сагаар 14 час 30 минутада буудалдаа болюулха захиралта өөһэдынгөө сэрэгүүдтэ үгэбэ.

Энэнэй урда тээ мэдээсэгдэһэнэй ёһоор, Индиин правительство шуһанай дэмы адхаралга, хүнүүдэй гэмтэлгэ зайсуулха зорилгоор баруун фронт дээрэ хаа хаанагүй декабриин 17-до нютагай сагаар 20 часһаа (Гринвичэй сагаар 14 час 30 минутаһаа) буудалдаа болюулха гэһэн захиралта бүри декабриин 16-да өөрынгөө талаһаа бүхы сэрэгүүдтээ үгэһэн байгаа.

ИНДИРА ГАНДИ НИКСОНДЭ БЭШЭГ ЭЛЬГЭЭБЭ

ДЕЛИ. (ТАСС). США-гай президент Р. Никсондэ Индиин премьер-министр Индира Гандиин эльгээһэн бэшэгэй текстые ПТИ агентство тунхаглаа. Тэрээн доторнь иигэжэ хэлэгдэнэ: Зүүн Пакистандахи «бодото байдалые хараада абаха» хэлсээнэй үндэһэ һуури болохоор хэмжээнүүдые тодорхойлхын тула бүхы дэлхэйн гүрэнүүдэй, түбхын түрүүн США-гай зүгһөө нэрэ хүндэ ба нүлөөгөө хэрэглээ һаань, Инди Пакистан хоёрой хоорондохи дайе уридшалан зайсуулжа болохо байгаа. Арадай лигиин ударидагша Муджибура Рахманиие сүлөөлэлгэ тиимэ хэмжээнүүдэй тоодо ороно.

«Зүришэлдөө хёморооe эбэй гуримаар зайсуулха ябадалда Инди һаад ушаруулаа» гэһэн шүүгээр Холбоото Штадуудай зүгһөө худал хуурмаг үгэ тарааһандань дураа гутаһанаа Индира Ганди элирхэйлэн мэдүүлбэ.

Зүришэлдөө хёмороо эбэй гуримаар зайсуулан заһаруулхые бүхы аргаар оролдоһон байгааб гэжэ премьер-министр һануулба. США-да, Баруун Европын оронуудаар аяншалха үедөө зүришэлдөө хёморооe политическэ аргаар зайсуулха шухала гэжэ тусхайшье, юрыншье мэдүүлгэнүүд дотороо дурдадаг байгааб, теэд бодото байдал хараада абахаар хэлсээ баталха эгээн юрын үндэһэ һуури түйлажа шадаагүйб гэбэ.

«Бангла деш» гэжэ гүрэнэй мүнөө тогтоһон, урдын Зүүн Пакистанай һөөмшье газар Индидэ хэрэггүй. Баруун Пакистанай газар дайда Индидэ хэрэггүй»,—гэжэ премьер-министр мэдүүлээ.

Пакистантай бата бэхи эб найрамдал тогтоохые Инди эрмэлзэнэ гэжэ И. Ганди онсолон тэмдэглэбэ.

ИНДИИН ПРАВИТЕЛЬСТВЫН БУРУУШААЛГА

ДЕЛИ. (ТАСС). Индиин сэрэгүүд тагнуул хэхэ зорилгоор Түбэдэй районгдохи Хитадай хилые дабаа гэһэншүүгээр Хитадай зүгһөө Индиие гэмнэһыень «тон үндэһэ баримтагүй баталамжа» гэжэ Индиин правительствын тусхай түлөөлэгшэ нэрлэбэ.

«Хиндустан таймс» газетын бэшэһэнэй ёһоор, Делидэхи шэнжэлэгшэд Пекинэй гэмнэлгые Инди Пакистан хоёрой хоорондын мүнөөнэй сэрэгэй хёмороонтой холбоно, Хитадай мэдүүлгыень «Пакистанай сэрэгэй засаг захиргаантай Хитадай правительствын һаналаа нэгэдэлгын гэршэ тэмдэг» мүн гэжэ сэгнэнэ.

Патриодуудай амжалтанууд

ХАНОЙ. (ТАСС). Индохитадай фронтнууд дээрэхи байдал шахардуу байһаар. Дайнай гал дүлөөр соробхилжо байгаа Урда Вьетнамда, Камбоджо ба Лаосто дайн байлдаан нэгэшье үдэр замханагүй. Эдэ оронуудай патриотическа хүсэнүүд дайсанда эсэргүү сохилтонуудаа улам шангадхана, хүнэй ба техникын талаар ехэ гээлтэ хоролто дайсанда ушаруулна.

Һүүлэй үедэ Камбоджоһоо абтаһан мэдээнүүдһээ харахада, национальна сүлөөлэлгын хүсэнүүдэй тэмсэл улам эдэбхитэй боложо байнхай, оронойнгоо зүүн хубида амжалтатай ябуулганууды хэнэ. Американ авиацяар дэмжэгдэдэг сайгон сэрэгүүд Чупай плантацита район шадар добтолһон аад, урагшагүйдэлгэдэ орожо байна. Камбоджын национальна нэгэдэмэл фронтын подразделенинүүд Пном-Пень шадар амжалтануудые түйлана. Хоёр шухала газар — Батдонг, Пномбасет хотонууд эзэлэгдээ.

Урда Вьетнамай патриодууд декабриин тэнгһээ урагша Урда Вьетнамай бүхы территори дээрэ—Камаугай хошууһаа Куангчи провинци хүрэтэр — американо-сайгон сэрэгүүдэй байһан Паксонг худар шанга добтолгонуудые хээ. Сайгон сэрэгэй командованиин зорюута багадхаһан мэдээнүүдэй ёһоор, дахуул сэрэгүүд һүүлэй неделиин турша соо мянга гаран хүнүүдээ алдаһан байна.

Патриотическа фронтын сэрэгшэд Лаосой урда хубида үргэн ехэ добтолго хэбэ. Гол сохилтонь энэ районгдохи Вьетнамай хархис хүсэнүүдэй түшэг байһан Паксонг тээшэ шэглүүлэгдэнхэй. Дайсан эндэ ехэ гээлтэ хоролтонуудта ороно.

США-гай сэрэгэй командованиин түлөөлэгшэд һүүлэй үедэ үдэр бүри муудажа байһан байдалаа заһаруулха һэдэлгэ гарган, Индохитадай районуудтахи табималнуудтаяа хэдэн «зүблөөнүүдые» үнгэргөө. Жэшээлэн хэлэбэл, Урда Лаосто патриодуудай добтолгоһоо уламжалан тохёолдоһон байдал зүбшэн хэлсэхын тула Пакс хотодо «сэрэгэй совет» зарлаһан байна. Иимэрхүү зүблөөн Сайгондо болоо. Номгон далайн районгдохи США-гай зэбсэгтэ хүсэнүүдэй командалагша Джон Маккейн тэндэ ерээ.

Оронуудайнгаа сүлөөтэ, бэеэ дааһан байдалай түлөө тэмсэгшэ Индохитадай патриодуудай түйлаһан шэнэ амжалтануудынь «Вьетнамай тухэлтэй болгохо» гэдэг уршагта түсэбэй, дахуулнуудаа абарха гэһэн США-гай һэдэлгын бүрин буруу һүрэжэ байһые бүхы дэлхэйн үмэнэ элирхэйлэн харуулна.

Хэлсээндэ гар табигдаа

БОНН. (ТАСС). ФРГ-гэй, Баруун Берлинэй хоорондо граждан зоной сэхэ ябалсалга ба ашаануудые транзитна зөөлгэ тухай Германиин Демократическа Республикын правительствын, Германиин Федеративна Республикын правительствын хоорондо баталагдаһан хэлсээндэ декабриин 17-ной үдэр Бонндо, ФРГ-гэй канцлерай яаман дотор гар табигдаа.

ЭНХИР ЭКРАН

11.00—«Рабочий поселок»—уран һайханай фильм (2-дохи сери) 12.10—спортивна дамжуулга.

МОСКВА. 13.00—һүүлэй һонин. 13.05—телевизионно арадай университет. 14.00—СССР-эй фигуристнуудай мүрысөөн. (Ригэһээ дамжуулга). 15.00—хүгжэмэй программа.

УЛААН-ҮДЭ. 16.00—«Оценка по поведению — киноочерк. 16.10—кино-аяншалагшадай клуб. 17.25—«Директор»—уран һайханай фильм (2-дохи сери). 18.— —һүүлэй һонин. 19.00—«Снеговик-почтовик», «Машенька и медведь»—үхибүүдтэ зорюулагдаһан кинофильмнүүд. 19.40—«Алдарта 50 жэл» гэһэн дамжуулга.

МОСКВА. 20.30—«Телевизор харагшадай асуудалнуудта СССР-эй Генеральна прокуророй орлогшо М. П. Маляров харюусана. 21.10—СССР-эй фигуристнуудай мүрысөөн (Ригэһээ дамжуулга). 22.20—«Утро делового человека»—телеспектакль.

УЛААН-ҮДЭ. 23.00—«Строительство и архитектура»—киножурнал. 23.10—«Циркын ...нууд». 24.00—«Время»—информационно программа.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

13.10—«Свет далекой звезды»—уран һайханай фильм (2-дохи сери). 14.10—концерт.

Редактор
Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.

Н-01653. Заказ № 1137.